

MECSEKI BÁNYÁSZ

A bizalmatlan-
sági indítványt
elvetették

A Mecseki Szénbányák dolgozóinak lapja

XXVIII. évfolyam 20. szám 1990. december 3. Ára: 4.60 Ft.

(3-4. oldal)

Részvénytársaság, vagy felszámolás?

Ha mondjuk a DÉ-
DÁSZ, vagy a társada-
lombiztosítás a bíróság-
hoz fordul jogos igényei-
nek kielégítése végett, a
független bíróság saját
belátása szerint megbízza
valamelyik intézményt,
vállalatot, amelyik „főál-
lásban” felszámolási eljá-
rások lefolytatásával fog-
lalkozik. (5-6. oldal)

A bányászok elégedetlenek

(11. oldal)

Együtt a miniszterrel a szénbányászokért

Az SZJA rendszer bevezetése
előtt és azóta is határozottan tiltá-
koztunk a bányamunkások egész-
ségét, testi épségét, életét fenye-
gető veszélyek elvételését némi-
leg kompenzáló, állami és társa-
dalmi ellismerésként bevezetett,
speciális bányászjövendelmek adó-
val történő lefőlőzése ellen.

(8-9-10. oldal)

Inkubátor – munka nélkül maradóknak

(12-13. oldal)

MECSEKI BÁNYÁSZ

a Mecseki
Szénbányák
dolgozóinak lapja

Felelős szerkesztő:

Békéssy Gábor
Szerkesztőség:
7629 Pécs,
Dobó I. u. 89
Telefon: (72) 11-337
üzemi: 13-40, 13-41
Fax: (72) 25-800

Kiadó:

Mecseki Szénbányák
7629 Pécs
Komját A. u. 5.
Felelős kiadó:

Mester József
főmunkatárs

Készült a CARBOCOMP
Számítástechnikai és
Nyomdai Kft nyomdájában
Pécs, Dobó I. u. 89.

Felelős vezető:

Pető Attila

Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető a Mecseki
Szénbányák üzemében, a
bérügyi osztályokon
Példányonkénti eladási ár:
4,60 Ft.

Évi előfizetési díja: 120 Ft.

Index: 25917
Engedélyszám:
III.ÜLV/13/BA/1987
ISN 0134-0956

Hirdetési díjak:

apróhirdetés szavanként
7 forint;
keretes hirdetés hasámmilliméteren-
ként 10 forint;
gyászjelentés soronként 40 forint,
közületeknek 100 forint;
elvesztett tárgyak szavanként
10 forint

Nyílt levél a

Bányaipari Független Érdekvédelmi Tömörülés részére

Kedves Barátaink!

Munkásszövetségünk a Magyar Hírlap november 12-i lapszámából értesült, hogy a balinkai független bányászszakszervezet kezdeményezésére megalakult a Bányaipari Független Érdekvédelmi Tömörülés. Ebből a híryagból értesültünk, ami azt is jelenti, hogy előzetes információkkal sem meg nem kerestek bennünket a szervezők, sem meg nem hívták a Szolidaritás Munkásszövetséget a tömörülés közgyűlésére. E tényből következően pedig határozottan nehezményezhető, hogy az újsághírnek nyilatkozók egyrészt alaptalanul, másrészt indokolatlanul és csupán vélekednek a Szolidaritás Szakszervezeti Munkásszövetséget illetően. Ezért – vélhetően – a tömörülés nem a legjobb előjelekkel kezdi meg munkáját, amikor más független szervezeteket leértékelő módon minősít s ami legsúlyosabb esetünkben: a valóságtól eltérően! Nevezetesen:

– A Munkásszövetségnek nincs tudomása arról, hogy bármely tagszervezet megvonta volna a bizalmat a Bányaipari Dolgozók Szakszervezetétől, annál is inkább nincs mert ilyen kérdést szövetségünk országos választmányja eleddig nem is tárgyalt. Következik ebből az, hogy „valaki” a Munkásszövetség nevében és felhatalmazása nélkül nyilatkozik.

– Hasonló a helyzet a Kis István nyilatkozatával, aki szerint kezdeményezésükre nem reagáltak volna: hisz ilyenell meg sem kerestett. Mert, ha így történt volna arról – alapszabályunk rendelkezése szerint – nem az elnök, Bátonyi Sándor dönt, hanem a szövetség országos választmányja. A megkeresés, az információhiány miatt erre sor sem kerülhetett.

– Az az állítólagos állítás, mely szerint „egyik helyi alapszervezetünk képviselője” nyilatkozta volna, hogy, a vidéki alapszervezetek véleményét sorozatosan nem vesszük figyelembe” valótlan állítás, rosszindulatú sugallatot takar! Országos választmányunk – havi – munkája és döntései ezzel ellentétesek!

– Az az állítólagos vita, amely a híryaghoz szerint, akörül alakult ki, hogy az így létrejött tömörülés megbízza-e a Szolidaritás Szakszervezeti Kerekasztalnál, illetőleg az Érdekegyeztető Tanácsban képviselőtükkel – már csak azért is értelmezhetetlen, mivel – mint előzőekben állítjuk – ilyen igényrel a szervezők nem fordultak szövetségünkhöz.

Ezért az a kézenfekvő megoldása az alapítóknak, hogy a közgyűlésükön jelenlévő (!) munkástanácsok és a liga vállalják ezt, ha nem is kifogásolható, de elgondoltatól!

Különösen akkor az, amikor a közgyűlés szintjét emelendően (nemkülönben propagandacélokat is szolgálón) olyan jelentős vendég meghívására is sor kerül, mint Lane Kirkland az amerikai szakszervezetek szövetségének elnöke!

A Szakszervezeti Kerekasztal tagjainál tett látogatásról Kirkland úr ilyen külsődleges benyomással szerint nyilatkozatra szorult – és szerintünk – a nemzetközi szakszervezeti küldöttség „tényfeltáró delegációjának” összegző jelentése előtt már minősítette is a többi szakszervezetet!

Munkásszövetségünknek jelentős véleményformálásra nyújt módot az, amikor külföldiek vélekednek honi dolgainkról: ha nem lapírói forgalmazással állunk szemben, úgy a magyar szakszervezeti mozgalom egységét jelentő kerekasztal egyik tagjaként sem igényeljük a külföldiek pozitív vagy negatív véleményét arról, amit megoldani – láthatóan – magunkra maradtunk.

Ilyen „előzményekkel” terhesnek látszik az az út, ami a tömörülés előtt áll a kerekasztalhoz, vagy az Érdekegyeztető Tanácshoz vezetően. Mert oda sem igaztalan eszmékkel, sem eszközlőkkel jelentkezni sem nem ildomos, sem nem lehet!

Szövetségünk igen sajnálatosnak tartja, hogy „valaminek” születésűt köszöntő sorok helyett egyfajta fegyelméletlenségre kelljen reagálnia.

Mindazonáltal reméljük, hogy a Bányaipari Független Érdekvédelmi Tömörülés nem az általánosan elterjedt pozícióküzdelmek érdekét, hanem a képviselt munkások-bányászok érdekvédelmét fogja ellátni!

Budapest, 1990. november 12.

Bátonyi Sándor
a Munkásszövetség elnöke

A bizalmatlansági indítványt elvetették

Csethe András vezérigazgató nem ellenzi a megmérettetést

Jártamban, keltemben a szak-szervezetet megtudtam, hogy a titkári testület – amelynek erre egyébként önálló jogosítványa nincs – bizalmatlansági indítványt szándékozik benyújtani a vezérigazgató ellen. Volt néhány olyan szakszervezeti tisztségviselő is, aki előre engedte sejtetni velem, hogy úgymond nincsenek megelégedve „vezérünk” nagybecsű tevékenységével.

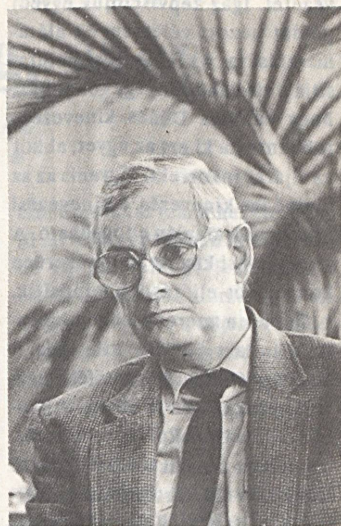
Némi izgalmat éreztem, minden rosszmájúság nélkül, hiszen a helyzet válságossága ellenére nem lát-szik, hogy bármi is történe. A titkári testület látszólag komolyan készült erre az ülésre. Mikrofonok garmada, egy arra hivatott úr erősítők mögött elbástyázva minden hangot kazettára vett. A levezető elnök az esemény komolyságához illő fegyelmezettségre intett mindenkit. A különböző üzemek képviselői szépen sorjában el is mondták, állítólag nem saját véleményüket, hanem az üzemekben gyűjtött álláspontokat.

Komló részéről egyértelmű volt, hogy a bizalmatlansági indítvány kérdését terjessze a titkári testület a bizalmi testület elé megtárgyalás céljából. Vasasról Kovács Mózes azt az információt hozta, hogy tájékozódása szerint a dolgozók kétharmada elfogadja ugyan a vezérigazgatót, ám a bizalmi testület tárgyalja meg a kérdést. Mondván úgysem itt dől el a kérdés, és igen is egy olyan testület amely e tekintetben jogosítványokkal bír a vélemények sokrétűbben merülnek fel,

tárgyalja csak meg az ügyet. A bizalmi testület – mint a helyi szak-szervezet legfelsőbb döntéshozó szerve – az indítványt úgy is elvet-heti, ha úgy látja.

Szászvár – mint a harmadik mélyművelési üzem – érdekes alap-pálásban jelent meg a titkári érte-kezetlen. Képviselőjük szerint bizalmat szavaznak a vezérigazgatónak, hiszen a sok, már tavasszal kezdődött bányabezárási tortúra után, most mégis megmaradt a bánya. Véleményem szerint ez az álláspont az ok és okozat saját összekeveredését mutatja. Ésszel még felfogni sem tudom, hogy egy konkrét eset – marad a bánya vagy nem – mennyiben minősíti a vezérigazgató alkalmasságát. A bánya létét amúgy sem egy ember jóindulata alapján kell eldönteni, hanem magasabb szempontok ítélnék, mint pl. a gazdasági szükségszerűségek.

A külfejtés úgy gondolja, ezt a kérdést a szerkezetátalakítás után kell megtárgyalni, végső soron az igazgató munkája csak utána lesz megítélhető. Nagymányokról olyan összefogó vélemény érkezett, hogy a kérdést a Szécseneknek kell rendeznie. Ne itt kelljen személyi kérdésekkel foglalkozni, azt az átszervezésért felelős intézmény oldja meg saját hatáskörében. A Szénelőkészítőben nem ismerik a vezérigazgató munkáját. A visszahívást nem tartják időszerűnek, úgy gondolják a jelenlegi helyzetért nem a vezérigazgató felelős. Nem

mintha a titkári testület visszahívhatná az első számú vállalati vezetőt, sőt még a bizalmi testület is csak bizalmatlansági indítványt kezdeményezhet az ipari miniszter felé, kész öröm, hogy átlátják a helyzetet, mondván miért ne tárgyalhatná ezt a kérdést a bizalmi testület. Legalább igazuk van.

A Villamos Üzemben szintén nem tudják megítélni a vezérigazgató munkáját. Álláspontjuk az, hogy Csethe Andrásnak fel kell vállalnia az átszervezést. Többségük nem ért egyet a beadvánnyal sem. Az Anyagellátó Üzem felmenti a vállalat vezetését a jelenlegi helyzetért való felelősség alól. Bizalmatlansági indítvány elleni szavazatuk oka, hogy a vezetést a mostani helyzetben nem szabad megosztani. Az Építési Üzemben sem ismerik tevékenységét, ám mégis bizalmat szavaznak. Úgy gondolják, hogy erre a két hónapra – gondolom ezalatt az átszervezés megkezdését értik – már felesleges visszahívni.

A Szolgáltató Üzem nincs megelégedve a vezérigazgatóval. A visszahívást indítványoznák, mert úgy itélik meg, hogy eddig a kinevezésekkel kapcsolatban nem járt el korrekten, kikerülte a szakszer-

vezetést. Igaz képviselőjük egyedi példát hozott véleményük alátámasztására. Az igazgatóság elutasítja a visszahívást. Úgy gondolják, hogy ha Vass Dénes kinevezése robbantotta ki ezt az ügyet, akkor az eljárás inkorrekt. Ugyanis az az ominózus kinevezés a kinevezési kritériumok alapján elfogadható. A visszahívási kísérletet egyszerűen koncepciók eljárásnak minősítik. A Gépüzem szerény megnyilvánulásában azt jutatta kifejezésre, hogy úgy általában semmiféle megméretetésnek nincs ellene. A Tanbánya, a vágáriskola és a kutatás, mivel nem tartozik a vezérigazgató irányítása alá, tartózkodott a kérdéssel kapcsolatos megnyilatkozásoktól.

A nyugdíjasok határozott különvéleménnyel jelentek meg, a helyzetért a kormányt, illetve a rossz kormánydöntéseket téve felelőssé, felmenti Csethe Andrást. Az ifjúság képviselője nem válkozhatott közös vélemény kimondására, hiszen nem összefogható réteget képvisel. Ugyan vonatkozhatna ez a nőkre is, a nőbizottság képviselője mégis meglehetősen harciasan vette védőszárnyai alá Csethe Andrást, aki – mint a mesében – oly sok jót tett azzal a néhány rászoruló szegényemberrel. Így aztán ő(k) úgy gondolják(k), hogy még csak bizalmi testület elé sem szabad vinni a kérdést, mert mégis csak legjobb a békeség.

Hogy aztán végképp mindenkinek elmenjen a kedve az egészről, még Schalkhammer úr is hozzászólt alig egy órán keresztül. 15 percenkénti felriadásban mindig úgy éreztem, mintha megint csak ugyanazt hallanám. Egy biztos, megígérte, hogy mindent megteremtene „fentről”, itt „lent” pedig nem kell pattogni. Kész szerencse! Ők majd azt is meg fogják mondani fentről, kinek kell itt lent irányítani – ebben mondjuk egy

percig sem kételkedtünk –, sőt minden bizonnyal képesek a gazdaságos működés feltételeit is megteremtteni.

A végeredmény, hogy a titkári testület szavazással elvetette, hogy a bizalmi testület az indítvány kérdésért egyáltalán csak meg is tárgyalja. No persze a kocka még nincs elvetve, hiszen a bizalmi testület ülésén is elvethetik a kérdést. Ezt bizonyára a titkárin jelenlévő választott tisztségviselők is tudták. Így aztán lelkiismeretfurdalás nélkül menthették meg magukat attól a nem jogszerűtlen, ám roppant kényelmetlen szituációtól, hogy a vezérigazgató jelenlétében árgus szemekkel láttára kelljen kezüket ellene emelni.

Mindenesetre azonban kitapítható a különböző álláspontok bizonyos rendszere. A mélyművelésnél – ahol a gondok a legsúlyosabbak – érzékelhető a feszültség, itt láthatók a leghatározottabb megnyilvánulások a vezérigazgató személye ellen, itt a legégetőbb a változás szükségessége. A kiszolgáló üzemek részéről érthető a változatlanág mellett voksolás, hiszen legtöbbjüknek megkérdőjelezhető az átszervezés utáni önálló talponmaradás. Azért néhány dolog szöveget ütött a fejembe. Például az, hogy miért, hogy még a lehetőségét is elveszi egy ilyen – különösebb jogosítvánnyal nem bíró – testület annak, hogy a vezérigazgató személye megmérettesen, mondjuk bizalmi testület előtt. Ahol még szintén semmi nem dől el, legfeljebb egy levél születik, amelyben Bod Péter Ákos tudomására hozzák, hogy nincsenek megelégedve a vezetéssel.

Az ipari miniszter aki kinevezte, ha úgy gondolja leválthatja a vezérigazgatót, ha úgy gondolja nem. Továbbá szöveget ütött a fejembe a teljes tájékozatlanság és zűrzavar. Kik azok akik itt össze- vissza hin-

tenek az átszervezésről? Az sehol sincs leírva, hogy a Szécsék mindent el fog rendezni, sőt az sem, hogy a vállalat élén vezetésváltás lesz.

És megint a régi ördögi kör! Most amikor erőskezd, a helyzetet átlátni, irányítani tudó vezetésre van szükség. Még szerencse, hogy tervutasításos rendszer volt, mert hála, van mire hivatkozni most is, ugyanis minden bajok forrása itt kezdődött, összes hatása ma is érződik. Még működnek a régi reflexek, de azért ne felejtjük el, most nem néhány ember kiemelt jövedelmét kell megmenteni, hanem milliárdos vagyonról, 9 ezer ember sorsáról van szó.

Ugyan már miért ne bírálhatná mindenki a vezető munkáját, amikor éppen hogy nagyon jól látja a vállalat helyzetét? És ugyan már miért ne lehetne még igaza is?! Azért mert ebben az országban kiterjedt bányalobby működik és egy dokumentum, történetesen diploma általi kinyilatkoztatás, vagy egy hivatalos pecséttel ellátott papír senki által nem vonható kétségbe?! Mint ama bizonyos számtógép, amelynek csak memóriája van, s nem tudja az érdekek etikettjét megtanulni, s amelyikbe a liasz-program idején betáplálták a vállalat paramétereit és végeredményként kijött, hogyha tovább folytatódik a beruházás a termelés nullára csökken. Ez akkor vicc volt, de ma már tudjuk, hogy a liasz-program elhibázott volt, s a működés és a gazdaságosság feltételei nem akaraton múlnak.

Most is el kellene gondolnodni, nem szépelegni, lobbyzni, embereségről, jótettekről beszélni, meg arról, hogy ki hogy jön mihez, hanem ha fent nem történik semmi, legalább itt lábraállni és mozdítani valamit, nem elfelejtve az érdekeltséget, hiszen mindenki ennek szellemében teszi dolgait. Konvác Mózés is, Csethe András is sőt még a nőbizottsági titkárs is.

Bencez Kata

Részvénytársaság, vagy felszámolás?

Sokan reménykedtek még fél évvel ezelőtt a vállalatnál, hogy a Mecseki Szénbányák bejegyezheti majd magát a hazai részvénytársaságok sorába. Ez persze még most sem lehetetlen, de csak éppen nem lehetetlen, mert a kormány döntése alapján hazánk szénbányászati vállalatai sorsát másképpen rendezik. A kulcsszó most a felszámolás. Sokan áhították ezt is, abban a reményben, – azt is tudva, hogy ez nem a vállalat bezárását jelenti – hogy gyorsan, flottul átessenik a vállalat a műtéten. Nem így történt.

A helyzet bizonytalan, a kormány válasza minden kérdésre újabb és újabb határidők megadása. Közben a feszültség nő, a dolgozók nem tudják mi lesz a sorsuk, a vezetők egyik napról a másikra tervezik azt, amit a bányászatban évtizedek-re kellene.

A Mecseki Szénbányák hozzávetőleges számítások szerint naponta körülbelül 5 millió forint veszteséget „termel”. Még fel sem róható a felelős vezetőknek, hiszen az állam vállalata, az állam pénze, az állam pedig saját vállalata, saját pénze ügyében nem nyilatkozik. A szénbányák pedig kénytelen fizetni dolgozóit, hiszen dolgoznak, és minden egyes fizetés előtt felveszi uzsorakamatra a bérhiteleket. Miközben precízen könyveli napról napra a veszteséget, várja az égi kinyilatkoztatást. Mikor indul, hogyan zajlik le, mennyi ideig tart a felszámolási eljárás.

Az égi kinyilatkoztatást a kormánynak kellene megtennie, amíg valamelyik jogos követelését behajtani szándékozó szállító meg nem teszi. Azonban akárki teszi meg ezt a lépést – még ha a vállalat önmaga is – a dolog kimenetele igen bizonytalan. A legpontosabb

számításokkal sem lehet előre tudni mi lesz. A pakliban minden benne van, a vállalat fenmaradása, esetleges részvénytársasággá alakulásától kezdve a teljes működés-képtelenségig. Ha mondjuk a DÉDÁSZ vagy a társadalombiztosítás a bírósághoz fordul jogos követeléseinek kielégítése végett, a független bíróság saját belátása szerint megbízza valamelyik intézményt, vállalatot, amelyik „főállásban” felszámolási eljárások lefolytatásával foglalkozik.

A szénbányák esetében ez minden valószínűség szerint – a szénbánya vállalatok felszámolására létrehozott intézmény – a Szécsék lesz. Ekkor pedig elkezdődik az egyezkedés, ami legjobb esetben is hónapokig tart. Értékelni kell a vállalat vagyonát – ami könyv szerint 11 milliárd – de tényleges értékén, ami csak akkor derül ki, ha valamelyik vásárló azt mondja,

Vájár – galambász

Lukács János nyugdíjas vasasi bányász 36 évet szolgált a föld alatt. Munkája végzetével már azokban az időkben is szívesen foglalkozott galambokkal, de mára ez az tevékenység többet jelent egy hobbi szintű elfoglaltságnál: most a húsz madár jelenti (a gyerekek távollétében) társkapcsolatot a magányban.

Tóth L. felv.

ennyi és ennyi forintért megveszem. A kölcsönös egyezkedésben pedig nem mindegy mi kerül eladásra és mennyiért.

Úgy is el lehet adni a vagyon egy részét, hogy a vállalat működése megkérdőjeleződik, mert mondjuk a termelésben alapvető fontosságú gépek kerülnek piacra. De talán úgy is lehet eladni a vagyonból, hogy az üdülők vagy más termelésben szerepet nem játszó például ingatlanok és épületek kerülnek árverésre. Elképzelhető a szállítói követelések részvényesítése is. Ennek persze van két feltétele. Egyik, hogy a szállító átmenetileg – ez lehet akár több tíz év is – lemondjon a tőkéről. Másik, hogy a vagyoneértékelés hiteles, valós legyen. Nem mindegy ugyanis, hogy a 100 ezer forint névértékű részvény 100 ezer forintot ér, vagy csak 80 ezret valójában. Ilyen esetekben a bevált gyakorlat az, hogy a vállalat vagyonaát a ténylegesnél kicsit lejjebb kell becsülni, vagyis ténylegesen a például 1 millióra becsült vagyonra nem ezer darab 1000 forint névértékű részvényt bocsátanak ki, hanem mondjuk csak nyolcszáz db 1000 forint névértékű részvényt.

A helyzet sajnos még csak ennyire sem biztató. Hiszen a felszámolási eljárás végén senki sem jár jól. Még a szállítók sem. A széntermelésnek ugyanis fen kell maradnia, mert megszűnése az országot pillanatok alatt energiaviálságba sodorja. Mivel ezt a kérdést kezelni igen nehéz, úgy látszik a kormánynak sem sikerül, egyelőre csak annyit látszik, hogy mindenképpen rajta tartja fél szemét az átalakuláson, no meg a szénen. Mielőtt nagy tragédiák történnének, az utolsó pillanatban azért mindig tesz valamit.

A tüzet ott kell mindig oltani, ahol éppen a legnagyobb. Úgyhogy én azért adok az itt dolgozóknak néhány évet, amíg fizetésüket biztonságban felvehetik. Ha ez segít rajtuk?!

B.K.

Független bányászszervezet alakult

A bányászatban működő különböző érdekvédelmi szerveződések – független szakszervezetek, munkástanácsok, szolidaritás szakszervezete és egyéb szerveződések – érdekvédelmi tevékenységének országos szintű összehangolására, az ágazati, szakmai kérdésekben való egységes fellépés lehetőségének a megteremtésére szombaton Mórton megalakult a Bányai Független Érdekvédelmi Tömörülés.

Az új bányai érdekvédelmi tömörülés alapítólevelét 2300 bányász, bányai dolgozó képviselőjében nyolc szervezet jelen lévő képviselője írta alá.

A tömörülés elfogadta az alapszabályt, háromtagú ügyvivő testületet választott, s úgy határozott, hogy jelzi felvételi szándékát a szabad szakszervezetek nemzetközi föderációjának.

Határozott abban is, hogy a tömörülést makro-

szintű érdekvédelmi, egyeztetési kérdésekben a Független Szakszervezetek Országos Szövetsége képviseli majd.

A bányai független érdekvédelmi tömörülés létrehozására – mint Kiss István, az alakuló ülés levezető elnöke megnyitóbeszédében kiemelte – azért került sor, mert a bányászok úgy érzik, a „hivatalos” szakszervezet nem képviseli megfelelően érdekeiket. Annál kevésbé, mert szerintük a munkahelyeken még nem történt meg a rendszerváltás, helyén van a régi pártállamot is kiszolgáló gazdasági és szakszervezeti vezetés, érdekeik egybefonódnak.

A tömörülés alakuló ülésén lezajlott vitában a résztvevők úgy foglaltak állást, hogy az ágazat egészét érintő nagy horderejű kérdésekben természetesen együtt kívánják majd működni a Bányai Dolgozók Szakszervezetével.

Az LSI Oktatóközpont – az alapítvány tevékenysége

A nagy bonyolultságú integrált áramkörök (LSI) megjelenésével az áramkör-tervezésében eddig szokásos alkatrész és rendszer klasszikus fogalmak átalakultak. Az áramkörtervező most már nem alkatrészekből épít össze rendszereket, hanem rendszereket használ fel alkatrészként. Az LSI-k, mikrogépek alkalmazási területeinek spektrumára jellemző, hogy nehéz volna olyan szakterületet (ipar, mezőgazdaság, orvosi elektronika, oktatás, tudományos kutatás, adminisztráció, háztartás stb.) találni, ahol a mikroszámítógépek alkalmazása ne indult volna meg valamilyen formában.

Az új technikára való átállást, az alkalmazásra való felkészülést a magyar termékek versenyképességének megőrzése, illetve megteremtése érdekében meg kell gyorsítani. Ezért a hazai mikroszámítógép felhasználók körében megfogalmazódott az az igény, hogy munkájuk segítése és gyorsítása érdekében szervezeten kell biztosítani a műszaki és gazdasági információs anyagokat, a szakirodalmat, a betanulási lehetőségeket – elméleti és gyakorlati szinten egyaránt –, valamint a segítséget kell nyújtani a feladatok megfogalmazásában és egymás eredményeinek megismerésében. Látva a problémák sokaságát, tizennégy hazai intézményünknek az az elhatározása született meg, hogy a nemzetközi példák alapján létrehozzanak egy olyan tanácsadó, oktató, információs bázist, amely a gyakorlati megoldásokban is segítségére lehet az alkalmazóknak.

E cél érdekében alakították meg 1980. október 9-én az LSI Oktatóközpont GT-t. Ebből 1990-ben már 19 intézmény új szervezete-

ként jött létre az LSI ALAPÍTVÁNY. Az alapító intézmények között olyan jól ismert vállalatok vannak, mint: a BHG Híradástechnikai Vállalat, az Elektronikus Mérőkészülékek Gyára (EMG), a GAMMA Művek, a Híradástechnikai Szövetkezet (HT), az Ipari Technológiai Intézet (III), a Mikroelektronikai Vállalat (MEV), a NOVOTRADE Rt, az ORION Rádió és Villamossági Vállalat, a Távközlési Kutató Intézet (TKI) és a Villamos Automatika Fővállalkozó és Gyártó Vállalat (VILATI).

Az LSI Oktatóközpont a Mikroelektronika Alkalmazásának Kulturájáért ALAPÍTVÁNY célja, hogy a biztosított források felhasználásával a mikroelektronikai alkalmazás ismeretanyag kulturája, az erre való felkészülés Magyarországon minél eredményesebb hatású legyen. Különösen fontos, hogy a mikroelektronika technológiájának magasszintű oktatása nemzetközileg jól bevált módszerei Magyarországon alkalmazást nyerjenek. Így a feladatok szinte önmaguktól adódtak, amelyeket meg kell oldani. Például olyan egységes tananyagrendszer kidolgozása, amely a magja lehet minden tudományközi szakterületen a mikroelektronikai eredmények ismeretanyaga alkalmazásának.

A képzést illetően az önálló felkészülést biztosító, tárgykörönkénti oktatócsomagok didaktikailag az adott témához igazodnak. A különböző szintű oktatást úgy kell támogatni, hogy a jól technológizált, didaktikailag jól megfogalmazott, élvezetessé tett tananyag könnyű megtanulása biztosítva legyen. Az e célnak megfelelő oktatócsomagok általában a következő főbb részekből állnak: témakörön-

ként elméleti moduláris rendszerben felépített szakkönyvsorozat az egyéni felkészüléshez – kérdésfelvetéssel, példákkal, levezetésekkel ellenőrző kérdésekkel, a rendelkezésre álló egyes eszközök, berendezések, rendszerek tanulmányozását, mérését segítő részletes mérési utmutatók, az elméleti összefoglalást és a méréseket támogató numerikus – végigszámolt – példatárak, az anyag önálló elsajátítását támogató, annak ütemezését bemutató és a labormérések elvégzésének feltételeit összefoglaló utmutatók, az anyag megtanulását elősegítő videoszalagok, hangszalagok, hardware tanulókitt(ek), oktatóprogramokat tartalmazó floppylemez(ek), amelyek a felsőoktatási intézményhálózatban, valamint a posztgraduális képzésben résztvevők munkahelyén hozzáférhető személyi számítógépeken futtathatóak.

Az oktatást segítő továbbá az országos konzultációs hálózat létrehozása a videoeszközök kihasználásával, videoszalagokra felvett óraadás a vidékiek, illetőleg budapesti kulturcentrumokban, ezek lehetnek egyetemek, főiskolák, kulturházak, könyvtárak, tudományos egyesületek, valamint az át- és továbbképzés keretében bel- és külföldi tanulmányutak szervezése, támogatása. Az alapvetően szükséges didaktikailag jól kidolgozott, a fenti szakiránynak megfelelő műszaki angol széles körű tanítása, a gyakorlati felhasználás által legjobban indokolt területeken és tudásanyagok.

A magyar oktatáspolitikai célokkal összhangban a mikroelektronikai képzésben, át- és továbbképzésben résztvenni kívánó magyar állampolgárok a kedvezményezett-köréhez tartoznak.

Együtt a miniszterrel a szénbányászokért

Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium a szénbányászat szerkezetátalakítási programjába beépítette a szakágazatban dolgozók szinte valamennyi jogos követelését. A programtervezet 4. sz. mellékletében kerültek megfogalmazásra a szakszervezetünk által évek óta szerveztemeztetett, de soha meg nem oldott, a munkavállalókat érintő szociális problémák. A szakmal zsargon ezért ezt a 4. sz. mellékletet „humánblokk”-nak nevezte el. Nem szokásunk a szó szerinti hosszabb idézetek közreadása, de a téma fontosságára való tekintettel ez esetben teszünk, és a „humánblokk” tartalmi részét az alábbiakban eredeti szövegezésben közöljük.

1. a) Biztosítani kell, hogy a szerkezetátalakítás miatt munkahelyet változtató és munkaviszonyának folyamatosságát kényszerűségből elvesztő bányászdolgozó ne kerüljön joghátrányba, helyzete legyen azonos az áthelyezett dolgozó helyzetével, akiről a Munka Törvénykönyve kimondja, hogy megelőző munkaviszonyát úgy kell tekinteni, mintha azt az új munkáltatónál töltötte volna el. Csak így biztosítható, hogy egyes megszakítás nélküli munkaviszonyhoz kötött kedvezmények továbbra is megillessék a dolgozót (pl. bányászlakás kedvezmény, végkielégítés, korengedményes nyugdíjazás, hűségjutalom).

b) A hűségjutalom és a föld alatti pótlék személyi jövedelemadójának elengedését kérjük, mert ezek a jövedelemelemek nem a munkavégzési kötelezettségből származó munkateljesítményhez kötött munkabételek, hanem attól függetlenül a dolgozók alanyi jogon, életének és egészségének kockáztatásáért megillető pénzbeli juttatások. A kért adómentesítéshez a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvény módosítása szükséges.

c) A szilikózisban szenvedők baleseti járadékának időbeli korlátozás nélküli folyósítása szükséges abban az esetben is, ha a munkaképesség-csökkenés mértéke a

megállapítás időpontjában 1. baleseti fokozatú, mert a szilikózisos folyamat esetében egészségjavulással nem, csak egészségromlással lehet számolni.

Módosítani szükséges az 1975. évi II. törvényt.

d) A 25 éves föld alatti bányászmunkához kötődő teljes nyugdíj (mely a nyugdíjalapszámításnál figyelembe vett átlagkereset 75 %-át jelenti) folyósítása érdekében módosítani kell a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvényt és kapcsolódó végrehajtási szabályozást. Költségviselőként javasoljuk a Társadalombiztosítási Alapot és a központi költségvetést. (A 25 év időtartam mintegy 5000 föld alatti végzett műszaknak felel meg.)

2. a) Az egészségkárosodott bányászok rehabilitációjával foglalkozó 8/1983./VI.29./EüM-PM sz. jogszabály módosításának az elvégzése, hogy a csökkent munkaképességű bányász munkaviszonyának megszűnte után – miután a munkanélküliség és betegség miatt új munkaviszony létesítésére nincs esélye – részesülhessen rehabilitációs járadékban, tehát a járadék folyósítása ne legyen munkaviszonyhoz kötött.

b) Jogszabályban kell rendezni és a központi költségvetésből forrást biztosítani a nyugdíjas bányászok szénjárandóságának tovább-

folyósítására a bányabezárások, illetve a bányászati tevékenység csökkentése esetén is.

c) Módosítani kell a 89/1990./V.1./MT sz. rendeletet, hogy a bányák műszaki dolgozóinak is biztosítható legyen az a nyugdíjalapszámítási kedvezmény, amit jelenleg csak a fizikai dolgozók kaphatnak meg. Miután a kedvezmény 15 év föld alatti végzett munkához kötött, elsősorban a termelésirányítók ez ideig elszervezett hátrányos megkülönböztetését szünteti meg a javasolt módosítás.

d) A korkedvezményes nyugdíjazás lehetőségét meg kell adni a külfejlesztés szénbányászati dolgozók közül azoknak, akik olyan munkakörben dolgoznak, amelyet az Országos Munka- és Üzemegészségügyi Intézet elvégzett mérései alapján korkedvezményre jogosítóknak lehet elismerni és a palaválogatók számára is (utóbbiak ez ideig korengedményes nyugdíjazásban részesültek, de ezt a vonatkozó jogszabály jelenleg kizárja). Mindkét esetben orvosszakértői mérések igazolják a korkedvezményes jogosultság feltételeit. A javaslat végrehajtása a 89/1990./V.1./MT sz. rendelet és/vagy az 5/1990.MT sz. rendelet módosítását igényli.

e) A Mecseki Szénbánya Vállalat és a Bányászati Aknamélyítő Vállalatnak a Mecseki Szénbánya Vállalatnál foglalkoztatott dolgozói esetében biztosítani kell az 5/1987./VII.22./IpM-EüM-PM sz. együttes rendelet szerint 4000 műszak ledolgozását követően igénybe vehető bányászati keresetkiegészítés forrásának költségvetésből történő finanszírozását. A jogszabály megalkotásának célja az egészségi károsodás megelőzése, illetve csökkentése volt, tehát állami, társadalombiztosítási kötele-

zetségek átvállalása hárul jelenleg a bányavállalatokra. (A Mecseki Ércbányászati Vállalatot is érinti a jogszabálmódosítási igény, erre az uránbányászati előterjesztésben teszünk javaslatot a kormányának.)

Az ágazati szintű jogszabálmódosításhoz pénzügyi hatásai miatt kormánydöntés szükséges.

3. a) Módosítani kell a 7/1990./I.29./ MT sz. rendeletet, hogy a csökkent munkaképességű bányászok átmeneti munkanélküli járadékának összegét ne korlátozza a munkabérek legkisebb összegének kétszerese, hanem az összeg megállapítása igazodjon a munkanélküli segély esetében is érvényesülő kedvezményhez.

b) A lakáskölcsönök törlesztését szabályozó 6/1990./I.31./MT sz. rendelet módosítása szükséges, hogy a munkahelyét elvesztő bányász a keresetcsökkenéssel arányosan törleszthesse a felvett lakáshitelt.

c) A kritikus foglalkoztatási körzetekben igénybe vehető többletjuttatásokról szóló 143/1989./XII.22./MT sz. rendeletet módosítani kell olyan mértékben, hogy a végkielégítés számításánál a csökkent munkaképességű bányászok esetében a keresetkiegészítés szabályozott formában, kötelező érvénnyel képezzen végkielégítési alapot.

d) A bányászok gyógyüdültetésének jelenlegi kedvezményezett formáját továbbra is fenn kell tartani, az üdültetési rendnek és jogszabályi háttérnek módosításakor ezt a szempontot figyelembe kell venni.

e) A társadalombiztosítási és nyugdíjjáradék fizetési kötelezettségek módosítása szükséges a nem munkabéreljű, természetbeni juttatásként adott szénjáradóság kérdésében oly módon, hogy a bányavállalatok mentesüljenek a társadalombiztosítási járulékról, a bányász dolgozók pedig a nyugdíjjáradék fizetési kötelezettség alól.

A járulékbefizetés elmaradása a Társadalombiztosítás Alap bevételeit csökkenti.

f) A bányaeegészségügyben foglalkoztatottak számára a jövőben is

fenn kell tartani – a bányavállalatok által fizetett – járandóságait, de olyan formában, hogy ezek képezzenek társadalombiztosítási alapot. Ennek érdekében a bányavállalatoknak ezen járandóságok után társadalombiztosítási járulékot, az érintett dolgozóknak pedig nyugdíjjáradékot kell fizetniük. A járulékfizetési kötelezettség a bányavállalatokat, illetve a dolgozókat terheli.

4. a) A dolgozók életének, testi épségének, egészségének sérelmével kapcsolatos károk megtérítésekor a károsult dolgozóval azonos munkakörben foglalkoztatottak béremelkedésének mértéke szerint kell emelni a kártérítés mértékét, és nem a vállalati átlagbéremelkedésnek megfelelően, ha ez a dolgozók számára kedvezőbb.

A fentiek megvalósításáról a kormány jogosult dönteni. A különböző pontok felelőseit is miniszteri szinten kijelöli az előterjesztés. Így a munkaügyi, a pénzügyi, a népjóléti, az ipari és kereskedelmi miniszternek, valamint az Országos Társadalombiztosítási Főigazgató személyileg felelősek a megadott határidőkön belül (legfeljebb 1990. december 15-ig) az egyes kérdések kidolgozásáért. Azonban a félreértések elkerülése végett tisztáznunk kell, hogy az egyes témapontokra lehet nemleges, azaz visszautasító javaslatot is elkészíteni. Sajnálatos, de az előrejelzések szerint a leglényegesebb kérdéscsoportokat illetően a szaktárcák – szerintünk vitatható indoklások alapján – nem mutatnak fogadókészséget.

A 25 éves föld alatti munkához kötődő teljes nyugdíj (2. a, pont) megvalósítását az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság – foglalkoztatáspolitikai indítatásának, nagy anyagi kihatásának és más területeken hasonló igényeket keltőnek minősítve – el akarja utasítani. A Munkaügyi Minisztérium is – hasonlóan indokkal – tartja nemkívánatosnak a rendszer bevezetését.

Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium illetékeseivel egyetér-

tésben azonban szakszervezetünk továbbra is jogosnak ítéli a 25 év föld alatti munkavégzés utáni nyugdíjazást. Az ellene felhozott érveket nem lehet elfogadni. Jogos követelésünket konkrét külföldi példákkal és tudományosan megalapozott orvosegészségügyi vizsgálatok bizonyító erejű megállapításával támasztjuk alá.

Az 1. b) pontban említett hűségjutalom és föld alatti pótlék jövedelemadójának az elengedését a Munkaügyi Minisztérium nem támogatja, azzal az indoklással, hogy ha ezt a két kérelmet kivonná az SZJA alól, más nem munkateljesítményhez kötődő elemek is kivonhatók lennének az egységes rendszerből.

Ezt az érvelést sem lehet elfogadni. Ugyanis az indoklás nem tagadja követelésünk jogosságát, sőt elismeri, hogy a sajátos hét bányászjövdelem-elemen kívül más bérelemek is igazságtalanul kerültek a személyi jövedelemadó rendszerbe. Szakszervezetünk soha nem fogadta el a hűségjutalom és a föld alatti pótlék személyi jövedelemadóval történő megcsonkítását. Az SZJA rendszer bevezetése előtt és azóta is határozottan tiltakozunk a bányamunkások egészségét, testi épségét, életét fenyegető veszélyek elviselését némileg kompenzáló, állami és társadalmi elismerésként bevezetett, speciális bányászjövdelem adóval történő leföldözése ellen. Tiltakoztunk, érveltünk. Számításokkal, statisztikákkal, orvosegészségügyi dokumentumokkal bizonyítottuk, hogy a bányászság követelése jogos, igazságos, minden oldalról megalapozott. Hosszas tagsági, testületi viták, szakmai konzultációk után tagságunk elfogadhatónak tartaná a forrásadó megoldást is. Ez azt jelenti, hogy a teljes jövedelemből kiemelésre kerülne a hűségjutalom és a föld alatti pótlék, és ezt a két elemet elkülönítetten – forrásadó szintjén (20% körüli nagyságrendben) – adóznák le a bányászban dolgozó munkavállalók.

A külfejtéseken dolgozók és a palaválogatók kordkedvezményes

nyugdíjrendszerének bevezetését a Társadalombiztosítási Főigazgatóság nem látja indokoltnak. A Munkaügyi Minisztérium az érintett munkakörök felülvizsgálatát kéri, és az eredmény függvényében lát lehetőséget a döntésre. Az Országos Munaegészségügyi Intézet által elvégzett vizsgálati eredmények a szakszervezeti követelések jogosságát igazolják. Ezért továbbra is következetesen ragaszkodunk a jelzett két területen dolgozók kedvezményes nyugdíjazásának bevezetéséhez.

Végül is az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium által megfogalmazott, a szénbányászatot érintő munkaügyi, szociálpolitikai kérdések rendezését a felelős szaktárcák várhatóan visszautasítják, illetve a döntéseket elodázzák.

Végleges döntés még nem történt, de az elkövetkező néhány hét alatt megismerjük a kormány végleges állásfoglalását.

A dr. Bod Péter Ákos úr vezette Ipari és Kereskedelmi Minisztérium vállalta a szénbányászat legégetőbb emberi problémáinak kezelését, és vállalásának becsülettel eleget is tett. Ezért mindenképpen köszönet illeti a minisztert és munkatársait, mert ez ideig még egyetlen magyar iparirányítási apparátus sem vállalta fel és fogalmazta meg ilyen teljes körűen a szénbányászokat feszítő emberi problémákat. Más kérdés viszont az, hogy a tényleges végrehajtást akadályozó tárcák apparátusaival hogyan és mikor lehet tiszteséges konszenzusra jutni. Meddig kell a bányásztársadalomnak a meggyőzés útján elmenni?

Nagyon szeretnénk, ha az észrvek elégségesnek bizonyulnának igazságos követeléseinek kiharcolásában, mely harcban magunk mellett érezzük a szakminisztériumokat is

Tóth László

A baranyai gránertelepek

Modern településeinket köztudottan bizonyos forku uniformizálódás jellemzi. A régi patinás negyedeik, utcák, házsorok, vagy magányos házak külön jelentőséget kapnak ebben az építészeti háttérben. Településkulturánk ilyen karakteres színtoffjai a műemlék jellegű falurészek, városnegyedek, vagy önálló településegységek. Ebe a sorba helyezhetők hazánk bányász-kolóniái, melyek közvetlenül a bányák közelében települtek azért, hogy a dolgozók minél közelebb legyenek munkahelyükhöz. Továbbá az üzemhez való lekötöttség célját is szolgálta, valamint az idegen nemzetiségűek telepítésére adott lehetőséget. Pécs környékén 1871-ben például a fizikai dolgozók 69 %-a volt idegenajku, s az összes dolgozók 45 %-a lakott a kolóniákban. 1940-ben már 50 % fölött volt a kolóniálizáltság foka. E miniatűr települések jellegzetességei közé tartozik, hogy Magyarországon a civil (tehát nem katonai) foglalkozások közül főleg bányászati részére építettek a bányatulajdonosok ilyen zárt településeket. E kolóniák összességükben egész rendszert adnak ki. A korábbi évszázadaikban a katonáskodással foglalkozó etnikumok, illetve kisebb népcsoportok (konkrétan a besenyő határőrök, a székelyek, a hajduk, külföldön a kozákok) építettek ilyen arcultat telepeket a határgyepük frontvonalain. Bár később már a kolóniák telepítése nem egyedül bányászati jelenség, mert a nagy üzemek szintén hoztak létre még a múlt században munkástelepeket. Például a kohászat Diósgyőrön, a gépipar Csepelen, vagy általában a téglagyárak körül kialakított munkástelepeket.

A bányászkolóniák helyrajza természetesen egybeesik bányavidékeinkkel. Dél-Magyarországon Baranya megyében három tömb írható le. Északon Mázaszászvár, és térségében már 1888-ban állott bányatelep, valamint Nagymányok területén; a Mecsek központi részén Komlón 1894-ben kezdtek építeni: a Mecsek déli lejtőin Pécs város mai külső részeiben... Az egyes, nagy vonalakban megjelölt területeken belül további tagolódás tapasztalható, sőt eltérő ismérvek sora regisztrálható. A három tömb körül a pécsvidéki (dr. Babics András, kandidatus, történetkutató terminológiája) a legérdekesebb, hiszen itt maradt fenn szinte vál-

tozatlanul az eredeti funkció, a korabeli beépítésmód, valamint a mult századi díszítésbeli, és formabeli megoldások sokasága. Foltszerűen még fellelhető Komlón is a Vizmű mögött az Anna akna közelében... A pécsvidéki kolóniák hajdan Pécs határában állottak mintegy 20 km hosszúságú láncolatban a Mecsek déli lejtőin. Fekvésük párhuzamos vonása, többségük délre nyíló völgyben áll, szabályos mérnöki alaprajzotú rendszerben, az enyhe mediterrán vonásokkal színezett klíma alatt az erdők közvetlen közelségében... Jelenleg valamennyi Pécs város kapuin belül emelkedik. Önállóan ítéltető belső életük azonban változatlan, autonóm településegységeknek, sőt néhol külön településeknek tekinthetők.

Létrejöttük háttére történetileg azonos a magyar nemzetállam, a magyar kapitalizmus kialakulásának, és kialakításának eseményrendjével, hiszen több nemzeti nagyságunk személyesen döntő szerepet játszott kiépítésükben. Hazánkban a modern nagyipari kapitalizmus a 19. század első felében jelentkezett. Az osztrák birodalom egyik tőkeerős, ambíciósan terjeszkedő részvénytársasága a Dunagőzhajózási Társaság ekkor jelent meg Magyarországon. A DGT lényegét tekintve kereskedelmi-hajózási vállalkozásként alakult meg, s a bejárható tett mintegy 2000 km hosszúságú Dunát használta föl üzleti céljaira. E vállalkozás megkezdésében igen lényeges szerep jutott a magyar nagybirtokosoknak, köztük gróf Széchenyi Istvánnak. Az 1831-től működő részvénytársaság (a DGT 1831. ápr. 22-én kapta meg a concessiót) a mediterrán világba gabonát, marhát, ipari készítményeket szállított, s onnét déli gyümölcsöket, fehér fémeket, alapanyagokat hozott a kontinens iparosodó államaiba. Elmondandó, hogy kereskedelmi tranzitvállalkozásait gőzhajókkal bonyolította le. Ezek mozgatóerő kalóriaadús fűtőanyagok kellett. Az energiahordozó kőszénét többségében Pécs környékén termelték ki, főleg 1853-tól. E térség földrajzi helyzete több előnnyel kecsegtetett. A mohácsi kikötő mindössze 40-50 km távolságra esik innen. Ez a hely pedig a hajózási utvonallal közép-pontjában feküdt a Fekete erdő, és a Fekete-tenger között.

A bányászok elégedetlenek

A bányászszakszervezet az Alkotmánybírósághoz fordul, mert úgy véli, megsértik a jogalkotásról szóló törvényt: nem hallgatják meg az ágazat sorsával kapcsolatos döntések előtt a véleményüket – tudtuk meg Schalkhammer Antaltól, a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének főtítkáráról.

A szakszervezet hosszú ideig részt vett az energiapolitikai koncepció, valamint a szénbányászat szerkezetátalakítási programjának kidolgozásában, s eközben módja is volt nézeteinek kifejtésére. Az utolsó simításokat azonban már nélkülük tették meg az előterjesztők. A végeredmény, a hamarosan a parlament elé kerülő elképzelés több ponton eltér a kormány előzetes ígéreteitől, s olyan elveket is tartalmaz, amelyekkel a szakszervezet nem ért egyet.

A korábbi egyeztetett elképzelések szerint például a veszteséges vállalatok helyzetének rendezése közös, az energiatermelés szempontjai szerint történik. Ezzel szemben a végleges koncepció szerint egyesével számolnák fel a bányavállalatokat, így viszont nem garantálható, hogy a szénerőművek működéséhez szükséges termelési kapacitások megmaradnának.

Vitatta a szakszervezet az árképzés elveit is. Úgy vélik, a gazdaságosság megítélésénél azt is figyelembe kellene venni, hogy az importot esetenként az átlagosnál jóval drágább önköltségű exporttal kell ellentételezni. Ezt figyelembe véve a bányák nagyobb hányada volna versenyképes. Különösen így van ez, ha számításba vesszük az energia-

ellátásban bekövetkezett változásokat: az égbe szökő olajárakat, a szovjet olajszállítások akadózását, a jövőre életbe lépő dollárelszámolást. Mindez felértékeli a szénbányászatot. A 32 bányából 8-at mindenképpen be kell zárni, 4-et azért, mert hamarosan kimerül, 4-et pedig gazdaságossági okokból, 8-10 bánya sorsa azonban még további vizsgálatot kíván. Közülük valószínűleg csak néhányat kellene bezárni, ha figyelembe vennék a fenti szempontokat, s ez foglalkoztatáspolitikai okokból fontos volna. Igaz, november 1-jén emelték a szén termelői árát. Ez az átlagosan 20 százalékos áremelés azonban csak arra elég, hogy a bányavállalatok vissza tudják fizetni azt a hitelt – 1 milliárd 468 millió forintot – amit a hűségpénz kifizetésére kaptak, de alapvetően nem oldja meg a gondokat.

A legutóbbi figyelmeztető sztrájk után kapott ígéretek egy része tehát közben módosult, s bár az új elképzeléseket már vitatják a parlamenti bizottságok, ezekre a vitákra a szakszervezet nem hívták meg, így nem tudják kifejezni álláspontjukat. A szerkezetátalakítási program más részeiben – például a „humán csomagban” – azért nincs érdemi előrehaladás, mert nincs pénz. Ezt a szakszervezet megérti, azt viszont nehezményezi, hogy a kormány nem támogatta azokat a törekvéseket, amelyekkel a szakszervezet a költségvetés terhermentesítését kívánta segíteni.

Amint azt Schalkhammer Antal elmondta, nemrégiben Brüsszelben járt, ahol az Európai Gazda-

sági Közösség, illetve az Európa Parlament bányász- és energiaiparban illetékes képviselőivel folytatott tárgyalásokat, élvezve a Brüsszeli Szabad Szakszervezetek Bányász- és Energetikai Nemzetközi Szövetségének támogatását. E tárgyalásokon olyan információkat kapott, amelyek szerint az EGK Fejlesztési és Beruházási Banknál 200 millió ECU van elkülönítve a magyar és a lengyel energetikai szerkezetátalakítási feladatok hitelezésére, s az Európa Parlament Képviselői és a Brüsszeli Szabad Szakszervezetek támogatnak egy olyan kérést is, hogy részesüljünk a bányászat humán programjának finanszírozására a Phare-programban elkülönített 300 millió ECU-s segélykeretből. A program megvalósításához szakértői segítséget is kaphatnánk. Mind ezt azonban nem a szakszervezetnek, hanem a kormánynak kellene kezdeményeznie, ezért a bányászszakszervezet javaslatot tett annak kidolgozására, hogy miképpen lehetne a szénbányászat szerkezetátalakítási programjához ilyen hitelt és segélyt igénybevenni s ezzel tehermentesíteni a költségvetést. Választ azonban nem kaptak.

A BDSZ, kifogyván lassan az eszközökből, az Alkotmánybírósághoz kíván fordulni, hogy ezzel elérje: ne szülessen döntés érdekegyeztetés nélkül, a szakszervezet álláspontjának meghallgatása nélkül. Ez közös érdek, hiszen enélkül nem lehet jó döntést hozni – állítja Schalkhammer Antal –, ezért a szakszervezet mindent megtesz álláspontja elfogadtatására.

(Népszabadság 1990. nov. 19.)

Inkubátor – munka nélkül maradóknak

A két bányavállalat legatyósodása, karcsúsítása már most is feszültségeket okoz a munkavállalók körében, hiszen olyan emberek kerülnek egyik napról a másikra az utcára, akiknek szakképzettségük más területen nem használható, elhelyezkedésük szinte lehetetlen. Megoldás egyrészt az átképzés, ám azt is figyelembe kell venni: olyan emberekről van szó jórészt, akik a középkorosztályhoz tartoznak, nehezen változnak, egy részüknek pedig alapképzetségük is hiányos.

A megyei munkaügyi szakemberek az átképzés lehetőségét is fentartva ezért nagyobb súlyt helyeznek a munkahelyteremtésre, az önálló vállalkozások beindításának segítésére. A nemrég „sinretett” Pécsi Ipari Zóna magyar-olasz regionális vállalkozás megközelítőleg 4000 munkahelyet ígér, ha a nagytársú tervek megvalósulnak. Az ehhez vezető úton az előző lépések már megtörténtek, a városi önkormányzatot, a megyei tanács, a VOSZ Baranya Megyei Csoportja, a Pécsi Ipartestület, a Trisztai Ipari Zóna Társaság (EZIT), az Inkubátor Központ (BIC), valamint a Triuli-Veneuia Ginlia tartomány november 20-án létrehozták a Pécs-Baranyai Fejlesztési Alapítványt, amely több mint 4 millió forintos tőkéjével a Pécsi Ipari Zóna előkészítését vállalta fel.

1990. januárjában a VOSZ Baranya Megyei Csoportja kezdeményezésére megalakult az Ipari Park Kft. azzal a határozott céllal, hogy – kapcsolódva a pécs-baranyai gazdasági övezet struktúraváltási gondjainak megoldásához – Pécs városában egy Ipari Parkot és ehhez szorosan kötődve ún. Vállalkozói Inkubátorházat hozzon létre. A cél megvalósításához a vállalkozás – a helyi önkormányzattól időközben megvásárolt 10 hektáros terület birtokában – pá-

lyázni kívánt a Foglalkoztatási Alapból munkahelyteremtő beruházásokra Baranya megye részére elkülönített alapból 150 millió forint visszatérítendő támogatást. Ezzel lehetőség nyílt volna – a területet a szükséges infrastruktúrával ellátandó beruházás után – teljes kihasználtsággal legkésőbb 1991. szeptemberével kezdődően közel 400 fő foglalkoztatására. A kormány időközben elvonta a munkahelyteremtő beruházások támogatására a megyében még megmaradt 350 millió forintos keretet. A beruházás céljára megvásárolt területet a vállalkozás erejéhez mérten előkészítette, (tereprendezés, belső utak elkészítése) a továbbiakban külső forrásokra van szüksége ahhoz, hogy a még hátralévő munkákat elvégezze.

Az olasz Friuli-Venezia Giulia tartomány elnökének Biosutti úrnak valamint a tartományi kamara elnöke Tombosi úr meghívására a Dél-dunántúli Gazdasági Kamara ügyvezetője 1990. januárjában Triesztben tárgyal.

A tárgyalást követő megállapodásban az olasz fél Pécssett Ipari Zóna létrehozását kezdeményezte. A magyar tárgyaló félnek bemutatják a Triesztai Ipari Zóna működését, amely 1949 óta működik és a maga 1300 hektáros területével európa legnagyobb ipari zónája 1990. júniusában Saro úrnak a tartományi ipari tanácsának vezetésével olasz delegáció érkezett Pécsre, ahol más témák mellett szándéknyilatkozat került aláírásra az ipari zónát és a vállalkozásfejlesztő inkubátor központot illetően, melyben az olasz fél tőkével részesedne. A pécsi tárgyalásokat követően az olasz fél meghívására a VOSZ Baranya Megyei Csoportja és az Ipari Park Kft. képviselői Triesztben tárgyalalt az EZIT (Triesztai Ipari Zóna Társaság) és a

BIC (Inkubátor Központ) vezetőivel. A tárgyalások eredményeképpen a felek egyetértettek egy az Ipari Park Kft. 10 hektáros területén elinduló, majd abból kinövő minimálisan 200 hektáros Pécsi Ipari Zóna kiépülésével. Az Ipari Zóna valamint az Inkubátorház létrejöttéhez az olasz fél – az 1990. június 13-i szándéknyilatkozatnak megfelelően – feltétlenül számít Pécs önkormányzatának a részvételével.

Pécs város részéről dr. Patla Károly társadalmi-elnökséghelyettes a területre vonatkozó felmérő munkálatokat elindította és ennek eredményeképp a Pécsi Hőerőmű körüli területet – mely a későbbiekben bővíthető – alkalmasnak találta a város vezetését az Ipari Zóna céljára. A helyhatósági választások miatt az előkészítés lényegében nem haladhatott tovább. Időközben a VOSZ Baranya Megyei Csoportja és az Ipari Park Kft. a baranya megyei országgyűlési képviselőknek valamint a parlamenti pártok helyi vezetőinek tájékoztatást tartott a megvalósítandó Pécsi Ipari Zónáról és az Inkubátor központról. Az elképzeléseket és a szándéknyilatkozatot a megjelentek messzemenően támogatták. Az olasz féllel történt egyeztetés alapján a Pécsi önkormányzat megalakulását követően kell felgyorsítani a szervező munkát.

Ennek érdekében a magyar felek felvették a kapcsolatot az újonnan megalakult önkormányzat gazdasági bizottságának vezetőivel és Pécs Megyei Város Polgármesterével dr. Krippel Zoltán úrral. Az olasz partnerek a konkrét megállapodás érdekében 1990. november 19.-21. között a tartományi iapri miniszter úr vezetésével Pécsre ill. Budapestre érkeznek. Pécs Megyei Város önkormányzata, a Dél-dunántúli Gazdasági Ka-

mara a VOSZ Baranya Megyei Csoportja valamint a Pécsi Ipartestület támogatásával dr. Francesco Sarro ipari tanácsos valamint dr. Franco Tabacco a Triestzi Ipari Zóna elnöke tárgyalási lehetőséget kért Bod Péter Ákos Ipari és kereskedelmi minisztertől is a közös vállalkozás elősegítése érdekében. A magyar felek a projektről tárgyaltak már többek között a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal, a SEED kisvállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal, kanadai, német, svéd, francia, osztrák cégekkel akik szintén érdeklődnek a beruházás iránt.

Mindkét triestzi szervezet megerősítette hajlandóságát, hogy a kis- és középvállalatok kezdő vállalkozók számára nyújtandó feltételek kedvezőbbé tételéhez hozzájáruljon. Látogatásuk alkalmával – az időközben felmerült finanszírozási nehézségek ismeretében – találni kívánunk mind a magyar kormány, mind az új helyi önkormányzat azon felelős vezetőivel, akikkel politikai szinten döntésre vihetik az ipari park és az inkubátorház (innovációs központ) megalkotásának az ügyét.

Az Alpok-Adria együttműködése keretén belül Magyarország a feléle a kis és középvállalatok több országára kiterjedő együttműködésének. E témában 1991 őszén Budapest lesz a székhelye egy miniszterelnöki szintű találkozásonak, mely alkalomból rendkívül kívánatos lenne, ha Magyarország minél több megvalósított, vagy a megvalósítás útján lévő projektről is be tudna számolni. E szempontból a pécsi székhelyű ipari park és inkubátorház (innovációs centrum), melynek tevékenysége a közelség miatt értelemszerűen Jugoszláviára is kihatva előbb-utóbb nyilván fontos és hasznos példája lehetne a magyar-olasz együttműködésnek.

Az olasz felek mind az ipari park mind pedig az inkubátorház (innovációs központ) kialakításában az 1990. június 13-i szándéknyilatkozatnak megfelelően számítanak Pécs Város önkormányzatának közreműködésére. A közös ma-

gyar-olasz ipari zóna és az inkubátorház (innovációs központ) megvalósítása rendkívül nagy lehetőségeket hordoz magában Pécs Városa számára.

Lehetővé tenné igen gyorsan és rugalmasan a feszült munkaerő-gondok megoldását, segítené a magyarországi befektetések iránt érdeklődő olasz és más külföldi beruházások pécs-baranyai leteleptetését, (megjegyzendő, hogy a statisztikai kimutatások szerint Baranya megye jelenleg a 17. a megyék rangsorában a külföldi befektetések tekintetében) a korszerű külföldi technológia meghonosodását és nem utolsósorban a magyar kis-

és középvállalkozók európai szintű feltételek közé juttatását, a vállal-kozi kultúra elterjedését. Mind-ezek a város számára a terület értékesítésén túl nem elhanyagolható adóbevételeket (személyi jövedelemadó, vállalkozói nyereségadó) jelent.

Az előzőekben már említett tulajdonviszonyok tisztázása után és természetesen a megfelelő testületi hozzájárulással – legkésőbb 1990. január 31.-ig a város az alapítvány rendelkezésére bocsátana egy ca. 150-200 hektáros területet. Erre az időpontra datálódna az olasz felekkel a részvénytársasági szerződés aláírása.

A Központi Gépezem tanműhelyében egy kellőképpen ki nem használt 2000 mm-es lemezvágógépet óránként 500 forintért bérbe adott a magyarországi Fertech Kft.-nek. Az általuk előállított termékek (korszerű áruházi berendezések) egy nyugati partnerük megrendelésére készülnek.

Tóth L. felvétele

Moziműsor

Park: 29-től december 2-ig: Zsaraló zsaruk II. Előadások: f5, f7, f9 óra. 3-tól 5-ig: Ford Fairlane. Előadások: 5, 7, 9 óra. 6-tól 8-ig: Róvidzárlat. Előadások: f5, f7, f9 óra. 9-től 12-ig: Ghost. Előadások: 4, 6, 8 óra. 13-tól 15-ig: A kis hableány. Előadások: 3 óra. Még drágább az életed. 5, f8 ó. a.

Kossuth(Pécc): 29-től 2-ig: Ford Fairlane. Előadások: 10, 12, 5, 7 óra. A brémai muzikusok 2, f4 óra. 3-tól 5-ig: Zsaroló zsaruk II. Előadások: 10, 12, 6, 8 óra. Betman. 2, 4 óra. 6-tól 8-ig: A kis hableány. Előadások: 10, f12, 1, f3, 4 óra. Drágán add az életed. Előadások: f6, 8 óra. 9-én: A kis hableány. Előadások: 10, f12, 1, f3, 4 óra. Vissza a jövőbe II. 6, 8 óra. 10-től 12-ig: Ghost. Előadások: 10, 12 óra. A kis hableány. 1, f3, 4 óra. Vissza a jövőbe II. Előadások: 6, 8 óra. 13-án: Ghost. Előadások: 10, 12, f3, f5, f7, f9 óra. 14-15-én: Még drágább az életed. Előadások: f10, 12 óra. Ghost. Előadások: f3, f5, f7, f9 óra.

Kossuth(Pécs, Apolló terem): 29-től 5-ig: Túl szép hozzád! 6-tól 12-ig: Mesék a jrdán. 13-tól 15-ig: Miss Daisy sofőrje. Előadások: f6, f8 óra.

Uránia(Pécs): 6-tól 12-ig: Ghost. Előadások: 5, 7, 9 óra. 13-tól 15-ig: Még drágább az életed. Előadások: f4, 6, f9 óra.

Komló: 29-30-án: Megint 48 óra. 1-2-án: Az ifjú Einstein. 3-tól 5-ig: Lököttek. 6-7-én: A Philadelphiai zsaru. 8-9-én: Furfangos gályarabok. 10-12-én: Suspech – A gyanusított. 13-14-én: Kék bársony. 15-én: Drágán add az életed. Előadások: hétköznap 5, 7, szombat-vasárnap 4, 6, 8 óra.

Sásd: 30-án: Bestseller. 3-án: Szörnyecskek 2. 5-én: Előre a múltba. 7-én: Megint 48 óra. 10-én: Hajszál hiján. 12-én: Roxanne. 14-én: Suspech – A gyanusított. Előadások: f6 óra.

Hosszúhetény: 2-án: Véres játék. 3-án: Megint 48 óra. 5-én: Magányos erő. 9-én: Roxanne. 10-én: Kék bársony. 12-én: Hajszál hiján. Hétköznap 7, vasárnap 5 óraker.

Komló Városi Művelődési Központ

Színház- és Hangversenyterem
4-én, kedden 19 óraker: Hunyadi Sándor – Szakonyi Károly: A három sárkány – zenés vígjáték a Pécsi Nemzeti Színház előadása. Főbb szerepekben: Mester István, Nádházy Péter, Sebők Klára, Oláh Zsuzsa, N. Szabó Sándor, Sólyomn Katalin. Rendező: Moravetz Levente. 7-én, pénteken 18 óraker: Vásári komédiák, a Komlói Bányász Színpad bemutatója. Rendező: Nagy Mihály. 8-án, szombaton 8-14 óráig: Nép- és iparművészeti vásár a színház előtt. (rossz idő esetén a színházban). Közben mutatványosok, vásári komédiák. 10-én, hétfőn és 12-én, szerdán 18 óraker: Vásári komédiák. A Komlói Bányász Színpad előadása. 13-án, csütörtökön 12,30 óraker: Az Országos Filharmónia ifjúagei hangversenye Pécsi Szimfonikus zenekar. 14-én, pénteken 19 óraker: Calderon: Az élet álom – színmű. A Kaposvári Csiky Gergely Színház vendégjátéka.

GYERMEK- és Ifjúsági Ház 1-jén, szombaton 18-22 óráig: IFIDISZKÓ – nyerevényekkel. 3-án, hétfőn és 7-én, pénteken 15 óraker: Lövészverseny 2. forduló (Mikulás díj). 5-én, szerdán 9 és 14,30 óraker: Gyermekmozi. 8-án, szombaton 18-22 óráig: MIKULÁS BÁL. 12-én, szerdán 14,30 óraker: Gyermekmozi: Az aranyember. 14-én, pénteken és 17-én, hétfőn: Használtruha árusítás. 15-én, szombaton 9 óraker Mesemondó verseny. 11 óraker Gyermekműsor: Tücsök Peti meséi. 18-22 óráig: DIÁKKASZINÓ – diszkóval. 17-én, hétfőn 15 óraker: JÁTÉK A FENYŐFA ALATT. Gyermekszakkörök játszóháza.

MÁJUS 1. MÜVELŐDÉSI HÁZ: Magányos klubja 2-án, 9-én, 16-án, 23-án vasárnap 16-21 óráig: Táncest – játszik az Ambach-Hajnal duó. Belvárosi nőklub 12-én, szerdán 17 óraker: Téli népszokások. Előadó: Csérdi András. Nyugdíjas szabadegetem 13-án, csütörtökön 15 óraker. Nyugdíjas pedagógusok klubja 17-én, hétfőn 15 óraker karácsonyi üz-

szervejével a Pedagógus Szakszervezet szervezésében. ILKO-klub 5-én, szerdán 16 óraker: Vezeli: dr. Földi Imre főorvos. Mozgáskorlátozottak klubja 14-én, pénteken 16 óráig: Karácsonyi teadélután. Átváltoztatjuk Stúdió Minden héten kedden és csütörtökön 17 óraker tartja foglalkozását. Méhészklub 7-én, pénteken 17 óráig. Táncklub Minden pénteken 18 óráig tartja foglalkozását. Barkácsműhely Keddi napokon 15,30-18,30 óráig vehető igénybe. Helytörténelmi Múzeum ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS Nyitva 10-16 óráig. Szünnep hétfőn és a hónap utolsó vasárnapján. Csoportokat a múzeumvezetővel történő előzetes megbeszélés alapján ettől eltérő időben is fogadunk. KIÁLLÍTÁS A római katolikus templomban 3-án, hétfőn 17 óraker nyílik meg Dragovác Márk „Hol sírjaink domborulnak...” című fotókiállítása. Megtekinthető 16-ig a templom nyitvatartási ideje alatt. A Május 1. Művelődési Ház kiállítótermében december 3-tól január 15-ig ósmeradvány-kiállítás látható. Megtekinthető naponta 13-16 óráig. Csoportokat délelőtt is fogadunk.

BORBÁLA NAPI ÜNNEPSÉGEK KOMLÓN

1990. december 3-8. 3-án, hétfőn 17 óraker a római katolikus templomban Dragovác Márk „Hol sírjaink domborulnak...” c.fotókiállításának megnyitóját. A kiállítást megnyitja: dr. Kneipp István, a pécsi püspöki iroda igazgatója. 17,30 óraker a templomtől fátylvas felvonulás a Bányász emlékműhöz. Megemlékezés, koszorúzás. 19,00 óraker: TÚZIJÁTÉK 4-én, kedden 9 óraker Borbála napi szentmise a római katolikus templomban. 19 óraker a Színház- és Hangversenyteremben. A három sárkány c. zenés vígjáték bemutatója a Pécsi Nemzeti Színház előadásában. 5-én, szerdán 17 óraker a Május 1. Művelődési Házban a Honismereti és Városfejlesztő Egyesület pályázatának díjkiosztó ünnepsége. 18 óraker „Régi Borbála napok” – emlékezés, beszélgetés régi komlóiakkal. 6-án, csütörtökön 19 óraker templomi hangverseny a római katolikus templomban. Fellép a Komlói Pedagógus Kamara Kórus. Vezényel: dr. Szabó Szabolcs. 7-én, pénteken 18 óraker a Színház- és Hangversenyteremben VÁSÁRI KOMÉDIÁK a Komlói Bányász Színpad bemutatója. 8-án, szombaton 8 óráig a Színház- és Hangversenyterem előtti téren népi- és iparművészeti vásár, búcsúval kavalkád (rossz idő esetén a színház előcsarnokában) 18-22 óráig a Gyermek- és Ifjúsági Házban Ifjúsági bál. A Május 1. Művelődési Házban december 3 – 1991. január 15-ig. ÖSLÉNYTANI KIÁLLÍTÁS. Nyitva: naponta 13-16 óráig, csoportokat ettől eltérő időben is fogadunk.

A Bányászati Aknamélyítő Vállalat Mecseki Körzete

7630 Pécs, Tüskésréti u. 2. sz. alatt lévő telephelyét, irodaházát és kapcsolódó ipari létesítményeit egészében, kívánt részletekben, őrzéssel bérbe kívánja adni.

A telephely ideális környezetben a Pécs – Mohácsi 57-es műútról megközelíthető, a 6-os úttól 2 km-re, az 57-es úttól 200 m-re 36000 m² területen fekszik. Portai szolgálat, gk. parkoló van. A telephely kétszintes irodaház, raktárak, műhelyek található. Csatlakozó iparvágánnyal, őrzött, bekerített rakodó területtel, az iparvágány felett 10 tonnás önjáró bakdaruval a vasuton érkező darabos és ömlesztett árúk kirakása, tárolása, őrzése, továbbszállítása megoldott. Az iparvágány jól kiszolgálható.

A kétszintes irodaház fölszintjén előtér, rendezvények, étkeztetés lebonyolítására alkalmas étterem, konyha, szoc. helyiségek, fürdők, telefonközpont található. Az épület postai, szénbányai telefonokkal, telexel, telefaxal felszerelt.

Szintenként (két szint) 15-19 önálló irodahelyiség, tárgyaló van. Szintenként férfi-női mosdó, WC található. Az irodák önállóan, csoportosíthatóan is bérelhetők. A felsorolt létesítmények bérlésével kapcsolatos érdeklődésükre a helyszínen bejárást biztosítunk.

Cím: 7630 Pécs, Tüskésréti u. 2.

Telefon: 24-983, 27-877

Telefax: 24-983

Telex: 12-477

Ügyintéző: Rónaki Antal.

NYUGDÍJASSORSOK

MECSEKI BÁNYÁSZ

*Az elnök
megdőbönt*

(3. oldal)

A Mecseki Szénbányák dolgozóinak lapja

XXVIII. évfolyam 21-22. szám 1990. december 18. Ára: 4.60 Ft.

Figyelembe kell venni más rétegek érdekeit is

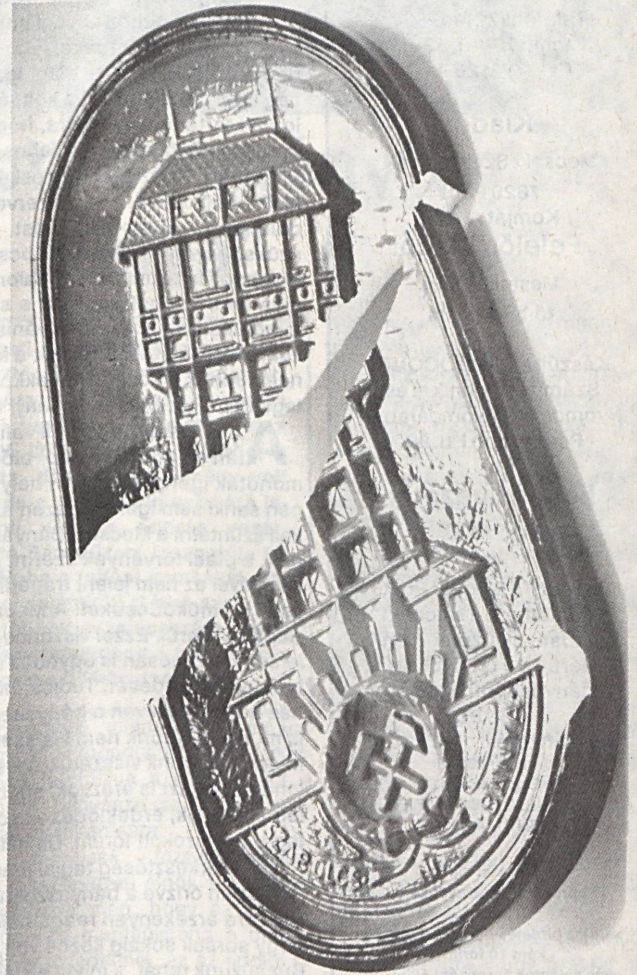
Az közismert: a vállalatok vagyonának jó része nem eladható, speciális értékek (pl. bányabiztosító berendezések), nehezen mobilizálhatók. A felszámolási eljárásnál tehát körültekintően kell eljárni, hiszen a hitelezők a tartozások fejében jogos pénzüketszeretnék viszontlátni. (5-6. oldal)

Bányászatról – ünnepek ürügén

(8. oldal)

Egy kísérlet bukása

(18. oldal)

Ez a lap lett a végső

MECSEKI BÁNYÁSZ

a Mecseki
Szénbányák
dolgozóinak lapja

Felelős szerkesztő:

Békéssy Gábor
Szerkesztőség:
7629 Pécs,
Dobó I. u. 89
Telefon:(72) 11-337
üzemi: 13-40, 13-41
Fax: (72) 25-800

Kiadó:

Mecseki Szénbányák
7629 Pécs
Komját A. u. 5.

Felelős kiadó:

Mester József
főmunkatárs

Készült a CARBOCOMP
Számítástechnikai és
Nyomdai Kft nyomdájában
Pécs, Dobó I. u. 89.

Felelős vezető:

Pető Attila

Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető a Mecseki
Szénbányák üzemében, a
bérügyl osztyályokon
Példányonkénti eladási ár:
4,60 Ft.

Évi előfizetési díja: 120 Ft.

Index: 25917
Engedélyszám:
III.ÜLV/13/BA/1987
ISN 0134-0956

Hirdetési díjak:

apróhirdetés szavanként
7 forint;

keretes hirdetés hasálmilliméteren-
ként 10 forint;

gyászjelentés soronként 40 forint,
közületeknek 100 forint;
elvesztett tárgyak szavanként
10 forint

Ez a lap lett a végső

Az utolsó lapszámot tartja a kezében az olvasó. Vége, befejeztük. Ilyenkor az ember leteszi a tollat, tekintetével végigpásztáz a megszokott környezetben, a kapott íróasztalon, az előjegyzési naptáron, amelyben december 31-e az utolsó bejegyzett dátum, a telefonon, amely oly sok bosszúságot okozva azért mégiscsak hűséges segítőtársa volt a munkában, a számítógéper és nyomtatón az új technika elengedhetetlen kelléktárán, amelynek köszönhetően a lap formátumát a kor követelményeinek megfelelően lehetett alakítani. Búcsúpillantást vett a szobára, gyótródéseinek, néha sikereinek szinkhelyére, elrakja a szerkesztési rekvizitumokat, bezárja az ajtót, leadja a kulcsot a portán. Vége, nincs tovább.

Pedig lehetett volna, próbálkoztunk is, de nem volt rá „vevő”. A vállalat nehéz anyagi helyzetére hivatkozva (ezt, ugye, meg lehet érteni) az év végével felmondta a kiadást, ezzel a finanszírozás nagy részét szüntette meg. Igaz, hagyott kiskaput: ha a szerkesztőség talál új kiadót, aki a költségeket vállalná, megszülető új lapban igényt tartana 3-4 oldalra, hogy azért a legfontosabb igazgatósági döntésekről tájékoztatni lehessen a dolgozókat, ezt fizetné hirdetési formában. Ez azonban édeskevés, egy lapot nem lehet erre alapozni. Próbálkoztunk a szakszervezettel is, gondolván arra, az érdekvédelemnek – különösen most, ebben a zűrzavaros világban – nagy szüksége van a szoros kapcsolatra a képviseltjeivel. Mert a sajtó, akárhogy is tekintjük, a hatalom része, aki rendelkezik vele, információ lehetőséget kap. De a szakszervezeti titkárok nagy része – mindamellett, hogy kinyilvánították: szükségük volna az újságra – kemény bírálattal is illették a Mecseki Bányászt. Viszont az újságra nem tudnak áldozni, mert akkor még nem ismerték, a szakszervezeti tagság függvényében mennyi lesz a bevételük.

Azt is férfiasan be kell vallanunk, a szükséges áremelés hallatán az eddig kitartó előfizetőink is elhagytak bennünket, lemondták igényüket. Ilyen helyzetben – mármint, hogy tulajdonképpen senki sem igényli igazán az újságot – nem lehet mást tenni, meg kell szüntetni a Mecseki Bányászt. Az olyan árut, amelyet nem keresnek, a piaci törvények szerint nem szabad tovább készíteni. Külső szemével ez nem jelent tragédiát: naponta újságok születnek, és fejezik be működésüket. A Mecseki Bányász egy a sok közül, amely „lapátra” kerül. Ezzel viszont egy hagyományos bányász újság, a jelenleg országosan is egyedüli üzemi lap csaknem 30 éves múlt után befejezi működését. Tudjuk, hiszen a magunk bőrén is érezzük, nehéz helyzetben van a bányászat. Tudjuk és nem feledjük, hiszen mi is munkáséletünk nem kis szeletét áldoztuk e nehéz sorsú szakma mindennapjaink visszatükrözésére, őremeinek és gondjainak megjelölésére. Azt is érezzük, sőt bizonyosak vagyunk benne (erre a telefonhívások, érdeklődések sora a bizonyíték) sokaknak hiányozni fog e megszokott fórum. De hát a szél ellen nem lehet...

A szerkesztőség tagjai más munkahelyekre kerülve, a zsigereikben őrizve a bányászoknak gyótrólmeit, új munkahelyeiken bizonyára érzékenyen reagálnak majd az itt történetekre. Nem feledik, hogy sorsuk sokáig közös volt, meg aztán az emlékek összekötnek. Búcsúzunk tehát, s mivel a slágerszöveg szerint is ezt csak nagyon szépen szabad, minden olvasónknak kellemes karácsonyi ünnepeket és nagyon boldog új évet kívánunk.

Békéssy Gábor
(volt) felelős szerkesztő

**Göncz
Árpád
köztár-
sasági
elnök :**

„Döbbenetes élmény volt a bánya”

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Ameghívására december 1-én Pécsre látogatott Göncz Árpád köztársasági elnök. Göncz Árpád, mivel még sohasem járt bányában, a kíváncsiságtól vezérelve látogatott el a komlói Zobák-akna III. szint É/IV. 12/2-es telepi fejtésbe, a 102-es csapathoz. Mint elmondta, döbbenetes élmény volt számára a bánya, mely a felszín és a mély eddig számára ismeretlen élő kapcsolatát jelenti. Csethe András vezérigazgató és Reszler Zoltán Komló Bányaüzem Igazgatója kísérték föld alatti útján és mutatták be a fejtési munkákat, ezt a Mecsekben immár 200 éves hagyományokkal bíró szakmát. Mivel a föld alatt nem volt mód túl sok eszmecserére, ebéd után egy kerekasztal beszélgetésen találkozott a bányászok, a helyi munkástanács és a szakszervezet képviselőivel.

„Tanulni, kérdezni, tájékozódni jöttem” – mondta az elnök a kerekasztal megbeszélés bevezetőjeként. „Számomra a bányajárás döbbenetes élmény volt, mert azt tapasztaltam, ez egy élő szervezet a bánya, s erre az élő szervezetre szüksége van az országnak.” Aztán arra tért ki, hogy a segítségre is szükség van, s ígérete szerint ő is mindent megtesz azért, hogy az itteni feszült viszonyok megoldódjanak. „Tanítsanak meg engem az

igazságra, mindenre nyitott vagyok” – mondta az elnök, mintegy felszólítva a jelenlévőket a helyi bányásztársadalom gondjainak feltárására.

Jambricsek József vállalati szakszervezeti elnök szomorúan jegyezte meg, hogy az infláció jócskán megghiúsította a bányászok jövedelmét, ez az eddigi kiemeltséget tovább rontotta. Azt is sérelmezik, hogy az energiapolitikai koncepció előkészítésénél az érdekvédelmi szervezetek

véleményére egyáltalán nem voltak kíváncsiak.

Göncz Árpád sajnálatosnak nevezte a bányászok életszínvonalromlását, de azt is hozzátette ez szinte minden réteget érint, az átalakulásnak úgy mond, ára van. Az érdekvédelem szerepe egyre nagyobb lesz, ezt nem szabadna kikerülni, minden érintett réteget tárgyalni kell.

Horváth László, Komló Bányaüzem munkástanácsának elnöke örömet fejezte ki, hogy az elnök kíváncsi a munkások véleményére, ő is a bányászok életkörülményeinek romlására panaszkodott. A bányászok lehet, hogy követelőknek, de ezt meg kell érteni, hiszen mindezidáig nem született meg az energiakoncepció, miszerint „tisztába” lehetne tenni a bányászatot, s talán béremelésre is jutna azután.

A köztársasági elnök reflexiójában utalt arra, hogy ő soha nem kifogásolta a sztrájk törvényes keretek közötti jogosultságát. Az ország a rendszerváltás időszakában van, ma mindenki kifeje-

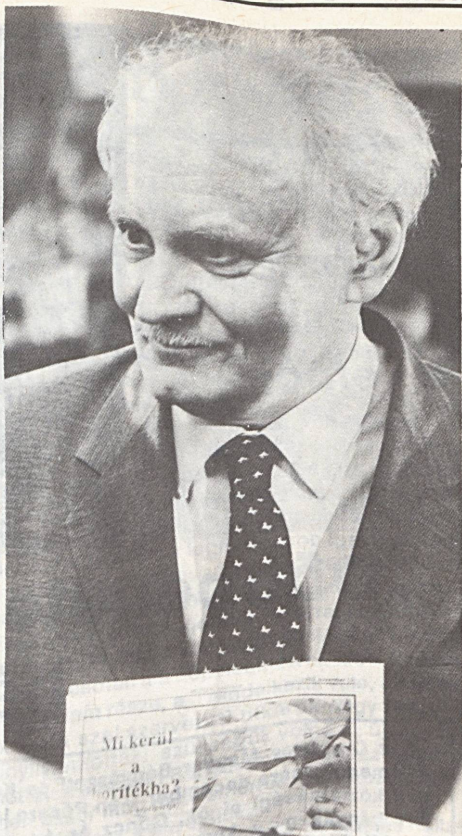
zésre juttatja érdekeit, s talán mindenkinek igaza is van. Ám a számtalan érdek közül a közérdeknek van prioritása, így a sztrájk is ugyan megfontolandó, nem a közérdek rovására történik-e. A szakszervezetnek és más érdekvédelmi szervezetnek is azt javasolta, hogy távolabbi célok megjelölésével állítsa össze a szociális elképzeléseket, vegye figyelembe az összes körülményt, pillanatnyi helyzetünkben mit lehet csinálni.

Balás László vezérigazgató-helyettes azt a kérdést tette fel, hogy az átmenet milyen hosszú lesz, mire kell felkészülniük?

Az elnök természetesen időpontot nem tudott mondani, türelemre, áldozatvállalásra szólított fel. Ez a nép tanúságot tett többrendbelileg kitartásáról, fegyelmezett-ségéről. Ezért ő optimista, hiszen a világháború után is, a szó szoros értelmében a csodával határos módon, rövid időn belül a romokból építették fel az országot. Ennek az áldozatvállalásnak már most is vannak jelei, az is igaz, csak halvány pislogás ez, de mindenesetre a bizalmat lehet erre építeni.

Göndöcs István gazdasági vezérigazgatóhelyettes azt kifogásolta, ha a kormány már nem tudja segíteni a vállalati gazdálkodást, legalább ne akadályozza a helyi kezdeményezéseket. Példaként felhozta, hogy a Liasz-program – amely befejezetlenül maradt és így milliárdos veszteséget okozott – végrehajtását kormányhatározat írja elő, – s amely még a mai napig érvényben van. Igaz, valószínűsíthetően a mindig aktuális kormány azért fél hozzányúlni ehhez, mert anyagi konzekvenciája van, a 6,5 milliárdos veszteséget valakinek rendezni kell.

Nem tudok erre válaszolni – mondta az elnök, - de azon leszek, hogy az illetékesek – így a minisztériumok, vagy a miniszter értesüljön erről, s orvosolja a gondokat. Másrészt ott vannak az első legitim parlamentbe

megválasztott képviselők, ők a legautentikusabb helyen, az Országgyűlésben mondhatják el az itteniek problémáit. Ezzel a lehetőséggel élni kellene – mondta végezetül Göncz Árpád, s megnyugtatta a jelenlévőket, hogy az itt hallottakból nagyon sokat tanult, most már jobban megérti a bányászszág sérelmeit.

Bod Péter Ákos, ipari és kereskedelmi miniszter

Figyelembe kell venni más rétegek érdekeit is

Közeledvén az év végefélé, vezető politikusaink egyre-másra tűnnek fel Baranyában, s természetesen felkeresik a mindig robbanásveszélyes gócnak számító bányavállalatokat. A múlt héten Bod Péter Ákos, ipari és kereskedelmi miniszter látogatott egy rövid időre a Mecseki Szénbányákhoz.

Meglepő módon nem kiselőadást tartott a szénbányászat jelenéről és biztató jövőjéről, hanem igyekezett tájékozódni: milyen gondokkal küzdenek az itteniek, hol kell beavatkozni a minisztériumnak. Mindjárt az elején arra volt kíváncsi, hogyan működnek itt az érdekvédelmi szervezetek, milyenek a taglétszámok, van-e beleszólásuk szűkebb környezetük, a munkahelyük ügyeibe. A békés szimbíózisban egymás mellett ülő szakszervezeti és munkástanácsi vezetők bólintottak: tudnak ők együtt dolgozni, s ha van is néhanapján kisebb vitájuk, eddig még mindig meg tudtak egyezni.

Nemkülönbön az is érdekelte a minisztert, hogy ki mennyit ismer a Szészek (Szénbányászati Szervezetátalakítási Központ) feladatáról, felépítéséről, tevékenységéről. Csethe András vezérigazgató válaszában elmondta, hogy a központ tisztában van

helyzetükkel, ismerik az itteni terveket, elképzeléseket, s a közeljövőben újabb tárgyalásra kerül sor. Jambricsek József a vállalati szakszervezeti szövetség elnöke ehhez még hozzátette, hogy az említett vagyonkezelő cég már felvette a kapcsolatot az érdekvédelmi szervezettel is, még ebben az évben tájékoztatják őket az elképzeléseikről. Horváth László, Komló Bányáüzem munkástanácsának vezetője viszont kifogásolta (ezt levélben is tudatosították a minisztériummal), nem tartják jónak, hogy a Szészek vezetőjének Vas Lászlót, a Tatabányai Szénbányák vezérigazgatóját nevezték ki.

Bod Péter Ákos viszont védelmébe vette a döntést. Vas Lászlót azért nevezte ki a Szészek élére, mert váltságmenedzserként már bebizonyította, érti a dolgát, meg aztán a bányászat területén szaktekintélynek számít. A Szészek egyébként azért alakult, mert a külföldi szakértők szerint is van életképes része a magyar szénbányászatnak, éppen ezért nem vállalatokat kell vizsgálni a szanaló szervezetnek, hanem az aknákat: melyik nyereséges, melyik tehető azzá, s melyiket kell felszámolni. Mindenek előtt azt kell megállapítaniuk, hogy mi lesz a vizsgálat után. Az közismert: a vállalatok vagyonának jó része nem eladható, speciális értékek (pl. a bányabiztosító be rendezések) nehezen mobilizálhatók. A felszámolási eljárásnál

A szénárakat nem lehet korlátlanul emelni – mondta a miniszter

Fotó: Tóth László

tehát körültekintően kell eljárni, hiszen a hitelezők a tartozások fejében jogos pénzüket szeretnék viszontlátani.

S ha már a pénznél tartottak, a miniszter melegen érdeklődött a szénákról kialakult véleményekről. Márcsak azért is, mert személyes véleménye szerint mindennek, így a szének is, meg kell fizetni az előállítási költségét. Véleménye szerint a szénár ma már elérte a világgpiaci mértéket.

Nos, ebben a kérdésben a beszélgetésen résztvevő vállalati képviselők egységesek voltak: még további áremelésre volna szükség. A vezérigazgató az inflációval érvelt, a vájár pedig arra hivatkozott, hogy ebből a fizetésből már a sihtes kajára sem telik, az üzemvezető pedig a másfél tonnás összüzemi teljesítmény által szereshető bevételre, amely, ha olajegymértékre számoljuk át, csak a bérkifizetésekre lenne elég.

Áremeléssel viszont nem megyünk semmire – válaszolta Bod Péter Ákos, – mert egyrészt minden termelőnek ez a szándéka, s növelné az amúgy is magas inflációt, másrészt a vállalatok sem járnának jól, mert amit megnyernének a réven, elvesztenék a vámon. Vagyis az energiaszektorban végrehajtott árnövelés begyűrné a többi szektorba, s mivel végsősoron minden eladó egyben vásárló is, tulajdonképpen nem nyerne vele semmit. Másrészt az áremelésnek ezért is határa van, mert veszélyezteti a piacot: nem biztos, hogy a magasabb ár nagyobb jövedelmet eredményez.

Újabb neuralgikus pontja a szénbányászatnak a munkaerőhelyzet. A miniszter érdeklődése a lengyel munkaerő foglalkoztatására irányult: ha megszüntetnék, kivel lehetne pótolni. A komló bányászati vájár egyáltalán nem volt megelégedve a tevékenységükkel. Mint mondotta: nincsenek rákényszerítve, hogy

dolgozzanak, nagyrészt órabérből végzik tevékenységüket, ha pedig kifogásolják a lógást, úgy tesznek, mintha nem értenék. A szakszervezet képviselője pedig kategórikusan kijelentette: azon lesznek, hogy a lengyelek minél előbb menjenek haza, a felszabaduló munkahelyeket pedig töltsék be akár más bányavidékről származó vájárokkal. Ezt viszont a szászváriak cáfolták. Az ottani bányászoknak három évre elegendő szénkészlete van, tehát ha semmit sem tesznek, valóban lesz munkaerőfeleslegük, de azok nem mobilizálhatók, egyáltalán nem akarnak Komlóra, vagy Pécsre járni dolgozni.

Ezt követően több kérdés kibontására már nem volt lehetőség, mert a miniszternek a sűrű programja lévén, több ideje nem volt. Viszont megígérte, hogy jövőre már úgy tesz látogatást, hogy bányajárással is egybeköti, mert jobban meg akarja ismerni a mecseki szénbányászok gondjait.

Romokban

Bányakárt szenvedett, azóta már lebontott épület István-aknán
Fotó: Tóth L.

Borbála-napi istentisztelet a Mátyás-templomban

Paskai bíboros celebrálta az ünnepi misét

A templom bejáratánál egy koldus nyújtotta tenyerét, borostás arcából bánatos szemek könnyörületért esedeztek, mintegy élő jelképként a romló országos viszonyoknak. A bányászok, akik a régi hagyományoknak megfelelően a Borbála-napon tartják ünnepségüket, még ugyan nem jutottak koldusbotra, bár nincsenek távol az elszegényedéstől.

Göncz Árpád köztársasági elnök is a Mecseki Szénbányáknál tett látogatás emléke kapcsán a bányászat betegségéről beszélt, elmondta, hogy ezt sürgősen gyógyítani kell. Nem lehet egy iparágat sokáig a bizonytalanságban tartani, közös gondolkodásra és a közös gond vállalására hívta fel a jelenlévőket. A bányászat jelenlegi gondjainak megoldása nem tűr halasztást. Az elnök elmondta, hogy a két órás bányajárás alatt szinte kivétel nélkül mindenki azt kérdezte tőle, meddig lesz még munkahelyük, meddig dolgozhatnak még. Ezt a bizonytalanságot kell megszüntetni, ehhez kellenek a szakértők, akik felelősen meg tudják mondani, mire van szükség és mire nincs.

Paskai László bíboros, esztergomi érsek, aki az ünnepi misét celebrálta, Isten áldását kérte a bányászok életére, munkájára.

– Négy évtizeden keresztül hiányzott ez a hagyomány – mondta

az érsek –, vallásellenes beállítottság helyezte más időpontra a bányászok ünnepségét, sőt a bányászhimnuszból is eltörölték az istenhívó részt: ha majd a földön égen új óráknak élünk, Isten kezében életünk, s megsegít, reméljük... A bányászokra tisztelettel és megbecsüléssel tekint az egész nemzet. Kincseket hoznak a föld mélyéből, hogy mindnyájunknak szebb legyen az élete. Munkájuk nehéz, folytonosan telve veszélyekkel, amelyekre a kívülállók sokszor nem is gondolnak. Ugyanakkor a közös munka, a közös életsors egységbe fogta a bányászokat. Megteremtették a maguk nevét, amely a nehéz munka közepette is örömet hozott a szívükbe, erősítette az együvé tartozást. És mert életük folytonos veszélyben volt, égi segítségül választották Szent Borbálát. Négy évtized eltelte után most ismét a régi hagyomány feléled. Szent Borbála napján a budavári Nagyboldogasszony templomba jöttek össze, itt kérjük Isten áldását nem csak a jelenlévőkre, hanem országunk valamennyi bányász testvéreire is. Amikor most közösen imádkozunk – folytatta a bíboros – Isten szavára figyeljünk, aki biztatást, eligazítást nyújt életünknek.

Megpróbáltatás volt bőségesen az elmúlt időben is, Isten szava most bátrabb nyitást ad a jövő építéséhez. A próbatétel hozzátartozik az ember életéhez, megtanulhatták ezt a bányászok is. S figyelmeztet a szentírás, hogy amikor a keresztény ember visszaemlékezik a múlt próbatételeire, elsősorban nem kesereg, hanem a kitarásra

emlékezik, amelyhez Isten erő adott. De a Szentírás szól ennek a próbatételnek az eredőjéről is. Résztvette kísérték azokat, akikkel a múltban rosszul bántak. Az első keresztényeket is a közös sors kovácsolta egységbe. Ugyanezt a keresztény együvé tartozást eredményezte a hithez való ragaszkodás az elmúlt időben.

A Szentírás szavára figyelve, a rosszra emlékezésből hiányzik az emberi igazságszolgáltatás, a viszszafejtés indulata. A Szentírás arra utal, lehet elveszíteni földi javakat, de az egymás közötti felebaráti szeretet értéke ennél. Az írás szava ezekre az értékekre irányítja a figyelmet. Értékes és maradandó az, amit az ember szívében hall: a becsület, a becsületes munka, a lelkiismeretesség, egymás segítése. De van olyan kérdés is, amely ezen túlmenően Isten előtt is érték: a hűség, a kitartás, a jó cselekedetek gyümölcse. Állhatatosnak kell lenni, hogy Isten akaratát teljesítve elkerüljétek az ítéletet. Gondokról nehéz beszélni manapság, a valóságos gondokról. Megzavarnak bennünket és életünket. De a Szentírás igazi biztatása az, hogy ne féljünk. Elődeinknek a hitét és becsületességét tudjuk a szívünkben őrizni, tudjuk átadni a következő bányászgenerációnak is, hogy az Istenbe vetett hit, s az örökéletnek a reménye segít a bajban. Négy évtized telt el közös imádság nélkül, most annál inkább legyen hely szívünkben az imádságra – mondta végezetül a bíboros.

Az ünnepi mise végén megáldották a bányászok zászlaját.

Bányászatról – az ünnepek űrügén

Szent Borbála ünnepén Változatlanul bizonytalan a szénbányászat helyzete A mindennapok zajos politikai és gazdasági kavalkádjában élő állampolgárnak már alig tűnnek fel az olyan fejlemények, amelyek a nemzeti gazdaságnak – látszólag – csupán egy-egy ágazatát érintik. Pedig a szűkebb gazdálkodó környezet is híven tükrözheti a nagy egészet, annak bajaival, hibáival és valamennyi következményével együtt.

Azt hiszem, pontosan ilyen szigete napjaink gazdaságpolitikájának a magyar szénbányászat. Ez az ágazat éppen azzal tűnhetne ki az ipar valahány más szférája közül, hogy benne mindmáig semmiféle pozitív irányú változás nem történt. Ha csak az nem, hogy a tervirányításos gazdálkodás merevségét a széntermékek ellátási kötelezettségének törlésével oldották (de ezt is még a Németh-kormány idején), valamint a gazdaságos széntermelés jelszavának 1988-ban – közgazdasági abszurditásként – megfogalmazott demagógiáját mára az önfinanszírozás demagógiája váltotta fel. Azonban még ez a kifejezésbeli változtatás sem a rendszerváltás terméke, hiszen a fogalom ugyanabból a „szellemi alkotókórból” származik, mint az előző rendszer bányászatot sorvasztó iparpolitikája.

Veszélyes halogatás

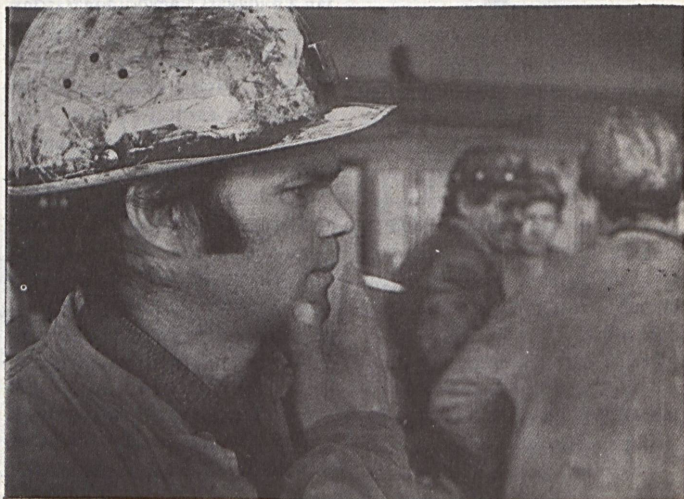
Az önfinanszírozás kritériumának kétes egzaktága, és vele kapcsolatban a számos manipuláció lehetősége egy rövid betekintéssel is igazolható a szénbányászat szerkezetátalakítási programja tárgyú, 1990 októberében keltezett (3 hónapon belül immár a harmadik) előterjesztésbe, amit az Ipar és Kereskedelmi Minisztérium az Országgyűlés számára készített. Jellemző az elmozdulásképtelen-

ségre, hogy ez az anyag – 1990 októberében! – a termelő bányák gazdaságosságának megítéléséhez még mindig ugyanazokat az adatokat hozza, amelyeket 1989-ben a Bányászati Egyesülés dolgozott ki az előző kormány számára.

E szerint tehát lehetséges lenne, hogy ugyanaz, ami akkor gazdaságos vagy gazdaságtalan volt, az ma pontosan ugyan olyan előjellel lesz önfinanszírozó vagy nem önfinanszírozó? Hiába telt el közben 1 év, hiába lett új kormány, állítólag új elvekkel, hiába változott a világon mindenütt az energiapolitika, hiába deklarálták, hogy a szénbá-

nyászat megújításra szorul s legfontosabbak közé tartozik tevékenységének „radikális racionalizálása”? S mindez akkor, amikor változatlan intenzitással folyik tovább a bányászatban a rablógazdálkodás, mert – mint említettem – lényegében semmi sem változott. Hiszen megmaradt ugyanaz a gazdálkodási kényszerrendszer, ugyanaz a szervezeti struktúra, ugyanaz az irányítás és vezetés – és ugyanazok a felelősök! S maradt a társadalmi szembeállítás tükre is.

Az előbbi előterjesztés egyik helyen ugyanis így fogalmaz: „Szándékaink megvalósítása során azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a kormány nem a bővülő nemzeti javak közül oszt, hanem még a legindokoltabb juttatás-bővítésekre is csak a lakosság más csoportjainak kárára tud forrásokat átcsoportosítani.” Én azt gondolom, hogy e destruktív szembeállítás mellett arról is tájékoztatni kell(ene) az Országgyűlést – és a közvéleményt –, hogy az előző rendszer költségvetése (és a jelen-

nyek. Bizonyára nem véletlen, hogy éppen ebben, a többihez képest szerény méretű ágazatban van a legtöbb aktuális szerveződés és nyugtalanság. A sajtóból jól ismerjük a Szénbányász Munkástanácsok Egyeztető Fóruma megalakulását, a lezajlott figyelmeztető sztrájkot és a januárra kilátásba helyezett általános bányászsztrájkot, tudunk a német bányászszakszervezet üzenetéről, ismerjük a kormányhatározatot és a szerkezetátalakítási programot, valamint a készülő energiapolitikai koncepciókat.

Legújabbban pedig hallhattunk-olvashattunk a Bányai Független Érdekvédelmi Tömörülés megalakulásáról Mórton. Viszont sem a szakma, sem a közvélemény nem tud – vagy alig tud – azokról a konstruktív történetekről, amelyek a bányászat, illetőleg a bányászok érdekében csendesen és –pénzszűke miatt – egyáltalán nem töretlenül, de valószínűleg változatlan hittel folynak.

Behatárolt mozgáster

Meggyőződésem, hogy amint tudatosodni fog az éppen hatalmi pozícióban lévő kormányzat tényezők körében energetikai mozgásterünk behatárolt volta, s netán a helyzetért is felelős bányászati irányítók és vezetők végül is átadják ma is elfoglalt kulcshelyeiket, abban a pillanatban tisztázódní fog a magyar szénbányászat perspektívája!

Megtételesem szerint ezek után – de csakis ezek után – egy emberközpontú gazdaságpolitikai szemlélet már ténylegesen elérhet egy racionális alapokra helyezett önfianszfrózó, ugyanakkor biztonságos bányászkozódást, megerősítve azt egy arányos privatizálással, megalapozva egy méltányos bérpolitikával, s hatékonyá téve a bányamunka humanizálásával, nevezetesen a bányászati ergonómia meghonosításával és a preventív műszaki egészségvédelem bevezetésével.

Hegedűs Csaba

Hová lettek a...

A nemrégiben lezajlott bútorreladás a Liasz-Szállon már egyszer felkavarta a kedélyeket. A szerkesztőségünkbe befutott telefon miatt kimentem a helyszínre, és bevallom őszintén, hagytam magam meggyőzőni arról, hogy ott minden rendben van, a dolog tisztességesen zajlik le, inkább csak afféle szokásos hisztériáról lehet szó. Mindenesetre a dolog úgy látszik nem hagyta nyugodni a sértett feleket.

Az egyikük, Török István komlóí vájár ugyanis felkérészt, – nem ő telefonált egyébként – hogy elmondja ő mit tapasztalt. Nevét vállalta, hiszen állítása szerint semmi olyat nem akart a tudomásomra hozni, ami akárcsak feltételezés lett volna és nem a saját két szemével látta volna, nem ő maga tapasztalta volna. Én valóban hibáztam, ugyanis nem a sértettekkel hanem az „illetékesekkel” beszéltem. Hát most akkor hozzuk helyre a csorbát, és szólaljon meg az is, aki elszenvedője volt az eseményeknek!

– Én már háromnegyed 8-kor ott voltam, de akkor már 20-30 ember várákozott a 8 órára meghirdetett kedvezményes bútorvásárlásra. Én is messziről, Hosszúhetényből jöttem, megrendeltem a faluból a fuvarost is. Nekem is szükségem lett volna heverőre. Úgy negyed 9 felé beengedtek két embert. Mi csak vártunk ott, vártunk, 9-ig nem történt semmi. Akkor volt egy

kis incidens, ugyanis az üvegajtón keresztül láttuk, hogy hátrafelé viszik ki a heverőket, pedig még csak ugyanaz a két ember ment be a sorbanállók közül. Akkor kiszóltak nekünk, amennyiben nem hagyjuk abba a hőzöngést, bezárják az ajtót és beszüntetik a bútorreladást. Mindez így ment egészen fél 11-ig, amikor is megérkezett Kovács Mózes. Mindjárt elpanaszoltuk neki, hogy mindezidáig két ember ment csak be, a heverők meg vándorolnak ki a hátsó ajtón. Mózes bement megnézte mi a helyzet. Kijött, azt mondta nekünk, hogy már alig van bent heverő.

Akkor én is kaptam magamat, csatlakoztam a Mózeshez, hogy bemenjünk a vezérgazdátóhoz, hogy ezt az egészet azonnal állítsa le. Sajnos őt nem találtuk bent, én közben adtam a fuvarosnak 200 forintot, megköszöntem hogy eljött, de sajnos nem lesz mit hazaszállítani.

– Akkor végül is nem sikerült rendet tenni.

– Hát sajnos, nem. Sem heverőhöz nem jutottam, se igazságot nem sikerült tenni. Pedig ez érzékeny pont, mert ahogy hallom, nem ez az első ilyen botrányos bútorreladás a vállalatnál. Azóta már hallottam azt is, hogy igazságosabban is rendeztek ilyen akciót. Az árut elárverezték, ezzel csak az a baj, hogy ténylegesen nem az fog hozzájutni a kedvezményhez, aki rászorul.

A belga szakszervezeti vezető szerint

Szociális védőhálóra lesz szükség

A választások után immár békés hangulatban zajlott le a bizalmi testület ülése kedden. Egyhangúlag megválasztotta a szervezet az alelnököt Farkas Géza személyében. A BDSZ főtanácsadója, Szalainé Pásztor Gabriella röviden tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a kongresszus határozata végrehajtása ügyében mi történt eddig.

Konkrét információkhoz ugyan nem jutottunk, hiszen minden humán blokkal kapcsolatos törvény még csak naprakész, a megjelenés várható időpontjáról informált a főtanácsadó. A mára már szkeptikus bányásztársadalom számára ez nem jelent semmi bizonyosat a jövő felé. Mindezek után csak elkeserítő élmény volt, az egyébként biztatásnak szánt beszámoló a belga szakszervezet bányász tagozatának elnöke, Lucien Charlier részéről. A meleg köszöntő szavak után elmondta, hogy úgy érzi, az itt töltött napok után érti az itteni helyzetet, és az idegen szemével látja a hibákat is.

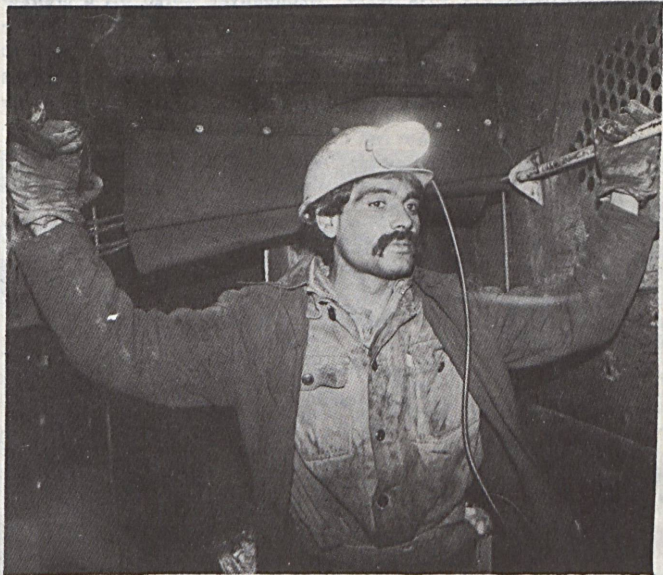
Tanulságul szolgáló példaként mesélte el a Belgiumban lezajlott bányabezárások humán következményeinek megoldását. Belgiumban a háború utáni újjáépítés időszakában mintegy 150 ezer bányász dolgozott az akkor még 180

létező bányaiipari telepen, 30 milliós tonnás széntermeléssel. A krach a 60-as években ütött be, a kőolajár robbanásakor. A tisztább és olcsóbb energiaforrás betört a piacra, az addig kétharmadában lakossági fogyasztásra szánt szén helyett a háztüzelést olajjal, földgázzal oldották meg. Az új energiapolitika törvényszerű következménye a bányabezárások sorozata lett. Megkezdődtek a tervkidolgozások a szakszervezet és a kormány együttes munkája eredményeképpen.

A szakszervezet alapvetően fontosnak tekintette, hogy ne csak a végső döntést közöljék a bányászokkal, esetleg új munkalehetőség, vagy szociális háló nélkül. Így

aztán minden egyes bányaleépítéshez kapcsolódó rendelkezés mellé párhuzamosan megszülettek a szociális védőintézkedések. A munkanélkülivé válás esetén számtalan garanciát kaptak a bányászok arra, hogy további sorsuk nem a létbizonytalanság lesz. Első körben 14-20 hónapig teljes – vagyis 100 százalékos – fizetést kaptak, az átképzést megszervezték és ennek egész ideje alatt biztosították a teljes fizetést. Járt még továbbá a 65-100 ezer belga frankos kilépési prémium, ami a mi végkielégítésünkhöz hasonló jutattás, és természetesen adómentes. Az idősebbeknek, ahol az átképzés esélye csekély, 20 föld alatt eltöltött év után nyugdíjjal egyező úgynevezett előnyugdíjat folyósítottak. (Rendes körülmények között egyébként 25 év föld alatti munkaviszony után nyugdíjba vonultak a bányászok.) Amennyiben a dolgozó elérte az 50 éves kort, de nincs meg a 20 év föld alatti munkaviszonya, a kormány létesítette pénzügyi alapból előnyugdíjban részesült.

A kiterjedt védőháló részeként igyekeztek mindenkiről gondos-

codni, így azok, akik nem érték el a 10 évet, úgy érezték nem alkalmasak átképzésre, ám föld alatti munkára való egészségügyi alkalmatlanságukat tudják bizonyítani, azok a miénkhöz hasonló rokkantsági nyugdíjban részesültek. A kiegészítő segélyekhez tartozott, hogyha lakóhely változtatással tudta megoldani az illető munkahely problémáját, még költözködési pénzben is részesült. Ilyenformán a szociális intézkedésekkel a bányászok 80-90 százalékát tudták megmenteni, megóvni attól, hogy a bányabezárásoknak essen áldozatul. A fennmaradó 10-20 százalék sorsáról is gondoskodnak, a jelenleg is működő országos kiterjedésű segítő bizottság keretében.

Mint a világon mindenütt, így Belgiumban is az a jellemző, hogy egy bányavidéken nemigen volt más nagyobb jelentőséggel bíró ipar. Meg kellett oldani a bányarégiók ipari struktúraváltását, amelyet az európai közösség segélyezett még a belga kormányon kívül. Új munkahelyek teremtése véggett a bányarégiókban állami társaságok alakultak, amelyek legnagyobb kedvezményként 3-5 évig tartó adómentességet élveztek. Az átszervezési koncepció átfogó voltához tartozik, hogy az új ipari struktúrának megfelelő szakiskolai

hálózatot is létrehozták, így a bányászdiinasztiák gyerekeinek sorsáról, a munkaerő folyamatos biztosításáról is gondoskodtak. Volt olyan hely, ahol egyszerre 100 ezer bányász munkahelye szűnt meg, mégis konfliktusmentesen oldódott meg a probléma, és azóta sincs a területen munkahelygond.

A belga szakszervezet érdemei közé tartozik ennek a folyamatnak a frappáns, humánus levezetése. Ez a szervezet azonban politikájában, munkamódszerében erősen különbözik a mieinktől. Az ottani szocialista párt hozta létre, amelynek parlamenti képviselője 40-45 százalékos. Így nemcsak a szakszervezet, hanem a párt is védte a munkásság érdekeit, hiszen a választásokban közvetlenül érdekelt párt tömegbázisáról van szó. Az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy ezek a bányászattal kapcsolatos változások a szocialista párt kormánypártisága idején zajlottak le. Amikor nem a szocialista párt volt hatalmon, mindennaposak voltak a tömeges bányászsztrájkok.

Nyilvánvaló, hogy a Mecseki Szénbányák dolgozóit a munkanélküliség, a program finanszírozása, az ottani szervezet működése érdekelt, a feltett kérdésekből is ez derült ki. Válaszában Charlier

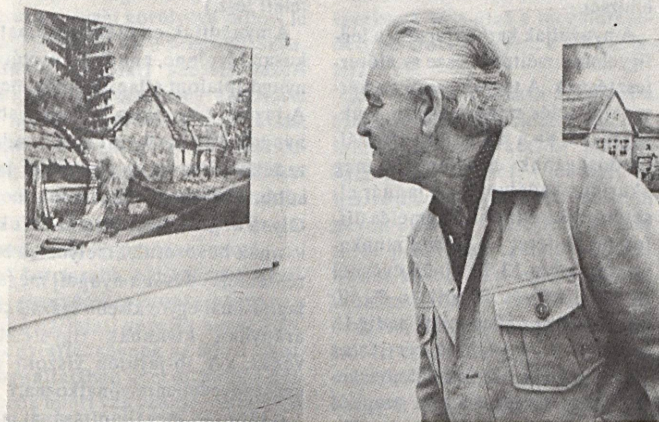
úr elmondta, hogy jelenleg Belgiumban 10 százalékos munkanélküliség van, ám a programnak köszönhetően nem a bányabezárások miatt, hanem főleg az olajválság nyomán. A program finanszírozása, pedig egy jó kereskedőnek is egyértelmű. 1980-ban 7 milliárdba került az államnak a bányafenntartás, míg a szociális program csak 4 milliárdba, arról nem is beszélve, hogy a bányarégiókban ma már új struktúrájú, virágzó ipartelemek működnek, természetesen veszteség nélkül. Az ottani szakszervezet alapvetően más politikával működik. A döntésekben nem vesz részt, ez nem az asztala. Szakmai kérdésekhez nem szól hozzá, csak a döntések következményeit érezve, sztrájkra szólít, avagy továbbra is támogatja – vagy nem – pártja képviselőit. A tagdíjból is másként gazdálkodik mint itt. Nincs semmiféle szolgáltatás, segély, hanem sztrájkalapot képeznek, illetve alkalmazottaik bérét fizetik. A sztrájkalap a biztonsági fedezet a szervezet bármilyen akciójához.

Elmondta még, amennyiben felvételt nyer az itteni szakszervezet a brüsszeli Szabad Szakszervezeti Szövetségébe, ebből nemcsak erkölcsi előnyei származnak, hanem képzést biztosítanak, és egy esetleges bányai ipari konfliktus esetén anyagi támogatásra is számíthatnak.

Meddig lehet még rakogatni a márkát?

Múzeumsirató

Sokáig már nem nézhetjük a rekvizitumokat

Fotó: Tóth László

A Pécsi Bányászati Múzeum a hajdani Duna Gőzhajózási és Részvénytársaság épületében található a Déryné utcában. Most még. Na nem azért mint ha költözni akarna, hanem azért mert a közeljövőben a szénbányászatban dívatos karcsúsításon fog keresztülmenni.

Pécs bányászváros volt. Ma már nem az, hiszen más vállalatok nőttek fel, a művészetek egyik vidéki központjává vált. A múzeumok és kiállítóterek más, új irányzatoknak adnak helyet. Egyre inkább csak érdekességnek, különlegességnek marad a hajdan oly természetes, városmeghatározó bányászat és a bányamúzeum. Azért látogatók még vannak, nem is kevesen, hiszen tavaly is 78 ezer látogatója volt a háznak.

A tavaszi, nyári turista szezonban nagy a mozgás az épületben, időszaki kiállításokat is szerveznek. A nyugdíjas bányászok is vissza-visszajárnak még, elhoz-

zák az unokát, megmutatják hol dolgozott, mit csinált annak idején a nagypapa. Nyilván minden rendben is lenne, ha a Mecseki Szénbányák úgy prosperálna, ahogy annak idején, amikor a Bányászati Múzeumot berendezték. A múzeum a vállalat tulajdona, évi kb. 3 millió forintot áldozott mindeztidőig a fenntartásra. Szeptemberben bejelentették, hogy nem tudják tovább finanszírozni az intézményt, a múzeum gondoskodjon további sorsáról. Huszár Zoltánt megbízta a vállalat, hogy a gondoskodjon a történeti anyag elhelyezéséről. No Huszár úrnak nem lehetett könnyű dolga, hiszen egy önálló múzeumi anyagot elhelyezni épület és pénz híján nem könnyű feladat.

A jelenlegi perspektíva elég szűk. A tervek szerint az anyag egy része (kisebb része) átkerül a Janus Pannonius Múzeum kezelésébe, a Vasarely Múzeum odvarából nyíló föld alatti múzeumban igen karcsúsított formában

kiállítható. Más része átkerül a Helytörténeti Múzeumhoz, de oda már csak kutatás céljára, a közönség és érdeklődők számára nem hozzáférhető módon.

A bányászati emlékanyag sorsa igencsak hasonlóképp alakul a hazai bányászat sorsához. A soproni Országos Körponti Bányászati Múzeum mára már tetszhalott. Csak remélni lehet, hogy egyszer feltámad. A reményt is csak az táplálja, hogy az ottani emlékanyag nem került szemétdombra. Olyan mint egy panoptikum, múzeológusok bogarásszák szemüvegeik mögül a múltról beszélő dokumentumokat. Teremőr már nincs, kiállítás nincs, a kutatók szíveségből vállalják az érdeklődők részére a tárlatvezetést, ha előre bejelentik érkezésüket. Hát úgy tűnik Pécs is hasonló sorsra jutott.

A dolog eldöntetett, a Bányászati Múzeum státuszát év végéig rendezni kell, a Mecseki Szénbányák részéről fenntartott 9 állás ügyében a vállalat ugyan még nem nyilatkozott, de ez a néhány ott dolgozó nem túl optimista. A szénbányák mindenesetre egy ügyes húzással biztosította magát. A volt DGT épület sorsa ugyanis vitatható, esetleg az önkormányzat is rátehetné a kezét, talán tervei lennének vele, esetleg még a város kulturális érdekeit szolgáló elképzelései is. Ebből sem lesz már semmi persze, hiszen a cég már kiadta az épület helyiségeit, 8 ezer forintért négyzetméterenként. Lesz itt minden amit csak akar a népl Fehérneműt gyártó Kft, bárhelyiség. Nesze neked hagyomány, nesze neked kultúra.

Nesze neked bányászat, ez város kivetett a jelenéből, de úgy látszik már a múltjában sem tűr meg. De azért fel a fejfel, a legelszántabbaknak azért még maradnak morzsák a föld alatti múzeumban.

Nyugdíjas-vígasz

A jövő évben kétszer kívánnak emelni a nyugdíjakon - többek között ez derül ki abból a legújabb tervezetből, amelyet a Társadalombiztosítási Főigazgatóság hozott a napokban nyilvánosságra, de amit nem kell készpénznek venni, hiszen még hátravan az Országgyűlés vitája, s az sem biztos, hogy az idén napirendre tűzik.

A társadalombiztosítás tervezete abból indul ki, hogy a jövőben nem szorul költségvetési támogatásra, az egészségügy és a nyugdíjak finanszírozását a járadékbevételekből fedezik. A járulékok felhasználásában az elképzelések szerint 54 százalékot képvisel a nyugdíjkifizetés, a gyógyító-megelőzés 19,5, a gyógyszer-támogatás 8, a táppénz 6,5 százalékot. Az még ebben a tervezetben sem eldöntött kérdés, hogy az egészségügy finanszírozása hogyan történjen. Ha állampolgári joga kapná mindenki, ki kellene vonni a társadalombiztosítás köréből, s a költségvetés nyújtana rá fedezetet. Ha viszont biztosítási alapú rendszert vezetnének be, ennek szervezetét sűrűn ki kellene építeni, hogy az ellátás folyamatosságában ne legyenek zökkenők.

A gyógyszerek árát jövőre szociálpolitikai okokból nem kívánják emelni, emiatt a költségvetésnek ismételtén a bukszájába kell nyúlani, hogy a már bejelentett termelői és fogyasztói árkülönbözetet fedezze. A rubelről a dollárelszámolásra való áttérés ugyanis a volt szocialista piacon nagy áremelkedést jelez, a kelet-európai partnerek 250-1370 százalékos emelési igényt jelentettek be. A hazai partnerek szándékaival együtt ez mintegy 40 százalékos árnövekedést jelent, ami egycsapásra 43 milliárd

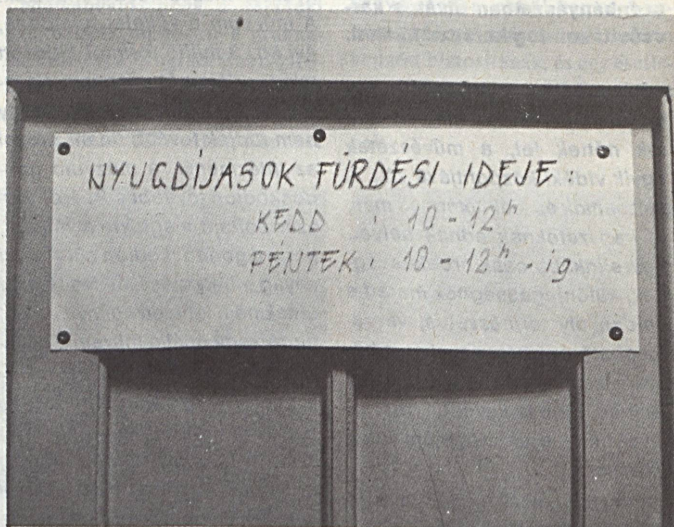
forinttal terhelné meg a jövő évi büdzsét.

A nyugdíjak karbantartása a legfigyelemreméltóbb része az előterjesztésnek. A tervek szerint a kétszeri emelés mindenképpen szükségyszerű, ha a nyugdíjak értékállandóságának csökkenését meg akarják akadályozni. A január elsejétől végrehajtandó emelés differenciált lesz: 10-19 éves munkaviszony után 13 %, 20-29 évesnél 14 %, 30-39 év között 16 %, 40 éves munkaviszony felett pedig 18 százalékos. A várható bér- és ezzel együttjáró tb-járadéknövekedés által megeremeltet alpból várhatóan 23 százalékos nyugdíjemelésre lesz mód 1991-ben. A második korrekcióra az első félév bérnövekedésének statisztikai adatai alapján kerül majd sor. (Csak mellékesen jegyezzük meg: a nyugdíjasok életszínvonala még így is jelentősen romlani fog, hiszen az előrejelzett infláció még a legoptimistább - kormányzati -

előrejelzések szerint is 30 százalék felett lesz.)

A nyugdíjak emelése automatikusan történe, ennek fedezetére nyugdíjplafont állapítanának meg. A javaslat szerint a legmagasabb nyugdíj 23 ezer forint lenne. A járadékplafont csak egy évvel később, 1992-ben állapítanák meg. Olyan degresszív sávrendszert kívánnak bevezetni, amelyben a bérek emelkedését a nyugdíj megállapításánál egyre kisebb százalékos arányban kívánnák figyelembe venni. (A tb-járadék viszont az egész jövedelemre vonatkozna.)

A táppénz megállapításánál már a jövő évtől kezdve, az előző évi átlagbér helyett a betegséget közvetlenül megelőző időszak keresetét vennék figyelembe. Erre azért lenne szükség, mert ki akarják szűrni azokat, akik előző évi jövedelmük alapján magasabb táppénzre jogosultak, mint a jelenlegi fizetésük.

Most aztán befürödhetnek

Szakszervezeti választás

Pozíció-megerősítés

Mérsékelt izgalommal, bizonyos értetlenséggel körülvéve zajlott le november 26-án a Mecseki Szénbányák vállalati szakszervezeti tisztviselőknél megválasztása. A választás kifejezés persze túlzás, inkább a tisztviselők pozícióiban való megerősítésről beszélhetünk. Hiszen a választásra összeállt jelöltlista vajmi kevés változottságot és újdonságot hozott.

A harciasabb, radikálisabb irányzat gyengéskén bontja szárnyait a felső vállalati vezetés berkeiben. Az értetlenségnek az adott okot, hogy általában nem értették a dolgozók miért van szükség választásra, mikor még nem járt le a megbízási ciklus ideje. A tisztviselők ezt jobbra azzal magyarázták, hogy ebben a válságos helyzetben tevékenységükhöz, döntéseikhez szükségesnek érzik az újbóli megmérettetést, a dolgozók mögöttük állását, vagyis szerettek volna információt kapni legitimitásukról.

No persze a hierarchikus felépülő szervezetben a piramis felsőbb emeletéről nyerve a szükséges információt, az nem biztos, hogy valós lesz. Hiába a hat hétig tartó előkészítő tevékenység, a jelölőbizottság aprólékos munkája, a bizalmi küldött testület elé kerülő információhalmaz szükségképpen általánosított, rendezett kell, hogy legyen.

A dolgozók tömegei nem voksolhattak, csak esetleg olykor erősen egyéni véleményüket mondhatták el, mely többszörös szűrőn átjutva már csak azt az egy tapasztalatot hozdorzhatta, hogy a szervezet tevékenységét összeségében a bérfelesztésen keresztül mérik, hisz a többi probléma helyi jellegű. Nem volnánk persze tisztességesek, ha nem néznénk a dolgok mögé. Magától értetődő a politikában a lobbyzás. A látszat mögött itt is kitapinthatók az irányvonalak. A már említett, nem munkástanácsban és független szervezetben gon-

dolkodó, de radikálisabb irányzat igyekszik részt ütni a megmerevedett mamutszervezet, a BDSZ falain.

Ide vezethető vissza az ebből a szempontból figyelemre méltó, mindössze két kettős jelölés. Jambricsek József – eddigi, és tisztviségében megerősített titkár, új nevén elnök – mellett az itt már piros posztónak számító Kovács Mózes került fel a jelöltlistára. A szókimondó, „hözöngéséről” hírhedt személyiség kemény igazságaitól itt még félnek. A 86-ból mindeneseire 20 szavazatot szerzett, ami már talán elmozdulásnak számít. Kovács Mózes egyébként saját üzemében közvetlen választással 84 %-os többséggel lett titkár. Lehet, hogy Jambricsek József helyzete közvetlen választás esetén kérdéses lett volna. Hiszen hosszú évek óta nincs közvetlen kapcsolata a dolgozókkal, a tárgyalások során vezérigazgatói szinten partner. Én személy szerint még egy kettős jelölés előtt állok értetlenül.

Az ifjúsági tagozat élén álló Dentsi János, komlói vajúrt nem erősítették meg tisztében. A jelölés során ellenfeléről vajmi kevés szó esett, míg Dentsi János esetében viták közepette értékelték „vadhajtásai” melletti kimagasló tehetségét. Ő volt az, akit már eddig több ízben küldött a szakszervezet tanulmányútra, sok figyelmet fordítottak vezetői képzésére. Saját üzemében még nem zajlott le a választás, ám helyben sokat várnak tőle, esélyes üzemi titkár.

Reális veszélynek néz elébe a vállalati egységes szakszervezet, amennyiben nem képes politikáján radikálisan változtatni, elszakadni a sikeres béremelésekből fakadó eufórikus örömeitől, perspektívikus koncepcióval előállni, mely mellé bányászok tömegeit tudja felsorakoztatni. Hangsúlyozom bányászok, hiszen a vállalat döntő változások előtt áll, az egyetlen le-

hetséges kiút a válságból, ha a kiszolgáló üzemek leválva önálló életet kezdenek, a széntermelési szektorok önálló centrumot képezve piaci feltételek között nyereségesen üzemelnek. A két mélyművelési üzemből a legsúlyosabbak a gondok, minden eséllyel itt működnek a szakszervezetek a leg-radikálisabban.

Amennyiben nem sikerül egyezségeket kötnie a központi szervezettel a két üzemnek, határozott kemény vezetővel az élén bármelyik pillanatban kiszállhatnak a szövetségből, akár a kettő együtt is, a vezérkar pedig katonák nélkül marad, De várjuk még ki a komlói választásokat is, és addig adjunk bizalmat a tisztviségükben megerősített szakszervezeti választott képviselőknél. Hangsúlyozottan választottaknak, hiszen az apparátusi dolgozókat nem szokás választani, őket kinevezik. No lássunk csak csodát, a Mecseki Szénbányák mindig szolgál meglepetéssel! A két fős apparátusra szavazott a bizalmi testület. Aki nem értene a dolgot, annak magyarázatul szolgál, hogy a helyi szabályzat értelmében sem választják, hanem kinevezik őket. Félreértés ne essék, jogszerűtlen dolog itt sem történhet, így aztán a napirendi pontok között szerepelt a választási szabályzat módosítása. Talán a levelező elnök figyelmetlensége folytán, de mintha határozottan arról nem lett volna szó, hogy mostantól a vállalatnál választják az apparátust, tehát tessék erre a konkrét kérdésre kézfeltartással szavazni. Így aztán a szegény, szavazgatásba belefáradt, félrevezetett dolgozó nem láthatott át a szítán. Különben is a jóérzésű polgár nem lehet ellene semmiféle megmérettetésnek. Igaz legutóbb a titkári testület ellene volt. Elvetette a vezérigazgató bizalmi testület előtti megmérettetésének lehetőségét is.

Nyolc hónap rövid idő, az ember még gyermekét sem hordja ki ennyi idő alatt. Egy munkahelyen eltöltött időnek pedig még szinte csecsemő életnek is kevés. Május 1-jével kerültem a Mecseki Bányásznál munkaviszonyba, mint újságíró – sőt mint kezdő, még csak mint gyakornok – és most év végén már búcsút is mondunk egymásnak. Én és a vállalat, a vállalat és a Mecseki Bányász című lap. Ez a röpke idő is a „lenni vagy nem lenni” kérdéssel tel el.

Megértük, már mindjárt júniusban, hogy megszűnik a lap. Azután mégiscsak maradt, úgy látszott év végéig. Sőt azután még reményeket is tápláltunk, hiszen úgy véltük kell a lap, mint tájékoztató fórum, egy komoly átszerveződéssel áteső nagyvállalatnak. Aztán mégsem. Aztán jött a szakszervezet, aztán az sem. Így aztán jobb híján most a búcsúsámot veszi kezébe a tisztelt olvasó. Most megintcsak nem tudom további sorsomat, mégis hálás vagyok az itt töltött rövid időért is. Hiszen eddig viszonylag steril környezetben, egy főiskolán sohasem ismerhettem volna meg egy nagyvállalat életét, működését, a Bányászt, igaz nem a hőskorából, hanem nyomorba taszítótságában. De megismertem azt a bányászt, még így is – a sok idevándorolt lumpen mellett – aki büszke, független, tudja mi az emberség és a tisztelet, a veszélyek és nem ritkán a halál árnyékában élve, tudja mit ér, nemcsak a sajtója, hanem társai élete.

A bányász, aki elfelejti saját életét, ha menteni megy, aki csak tudatalatijában tárolja a folyamatos halálfélelmet, és tudja, de nem gondolkodik rajta, hogy családjáért, gyermekeiért dolgozik más műszakban apa és fia. És ez az a bánya, ami vállalat, ahol politikai

csata zajlik nap mint nap az igazságért. Minden nézet, minden érdek a saját igazságáért. Ahol, mint mindenütt, vannak akik saját hasznukat lesik, vannak akik, szeretik a bányát – azt a nyomorultat – és azt akarják, hogy virágozzék, hogy ez a 200 éves mecseki bányakultúra ne vesszen el örökre. Mint újságírónak elég nehéz meglátni, megérteni, hol van ez az utóbbi igazság, ki az aki kimondja. Részemről szerettem volna ennek a szócsöve lenni, bármilyen ellent-

férhető. Bármilyen vita kapcsán én személy szerint azt javasoltam, a sértett, ha nem ért egyet velem, a csorba kiköszörülésére válassza a nyilvánosságot, fogjon tollat. Sokan írnak újságba innen a vállalattól is, ha másokkal megosztandó gondolatuk van, jogtalan sérelmeket szenvedtek el. Nekik csak gratulálni tudok, a vitának ezt az egyetlen módját tudom elismerni. Aki kiabál velem – volt ilyen is – meg akar félemlíteni, az maga fél, s feltételezem, döntéseit nem meri nyilvánosan vállalni, esetleg nem tudja érvekkel megvédeni. Pedig ma, amikor megpróbálunk a demokrácia – számunkra még döcögős – útján elindulni, embereket érintő, milliokról, milliárdokról szóló döntéseket csak nyilvánosan szabad hozni és megvédeni.

Sajnálom, hogy a vállalat ennek lehetőségét elvetette, mondván nem tud válságos helyzetében anyagiakat áldozni. Bízunk benne, hogy az érdekvédelmi szervezetek is, és a vállalat vezetés is meg fogja találni a módját annak, hogy szólni tudjon az emberekhez, hogy meghallgassa őket is. Azért azt megkockáztatom, ahogy a 200 éves hagyományokhoz hozzátartozik az évi 3 millióba kerülő Bányászati Múzeum – és gondoljunk ilyenkor az eljövendő bányász nemzedékekre – úgy hozzátartozna egy forrásban lévő, átalakuló vállalat életéhez az évi szintén nem több, mint 3 millióba kerülő sajtó, fórum is.

Tudom, válságban van a vállalat, minden felesleges terhet le kell rúgni, de mégiscsak milliárdokról van szó, s ott ahol kb 5 milliós veszteséget termel egy orgánus, az évi 3 milliós sajtó talán – mint minden országban pl. az oktatás, kutatás – hosszútávon megtérülő kiadás lehetett volna.

Bencze Kata

Elbocsájtó – szép?! – üzenet...

mondásos dolog is – no és persze az eredmény nem látható előre – a sajtónak ezt felvállalnia.

Arról nem is beszélve, hogy egy vállalati lapnál ismernek, sajtójuknak érzik a Bányászt, és bizony utol is érnek az üzenetek. Azoktól elnézést kérek, akik azt tapasztalták, hogy szakmai hibákat ejtettem, hiszen nem vagyok bányászati szakember, de köszönöm, hogy megkerestek kritikájjukkal. De megkerestek azok is, akik nézetemmel nem értettek egyet. A palletta színes, a gratulációtól a jó...ba való elküldésig terjed. Ez persze roppant kínos, hiszen én nem az embert, legfeljebb az álláspontját támadhatom.

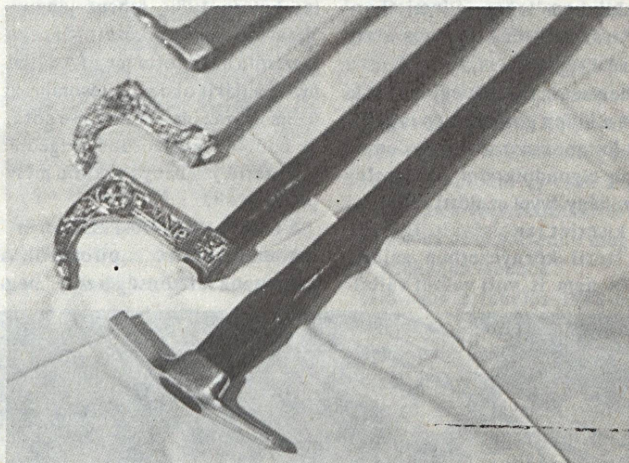
Amikor még vívódásokat okozott ez a dolog, egyik nagy tapasztalattal rendelkező újságíró kollégám azt mondta: „az újságíró is szuverén ember, és bárkitől különböző véleménye lehet. Maga például szereti a mákostésztát? Igen? Mert én nem. Na látja, nem egyezik a véleményünk. A dolog ilyen egyszerű. Maga akármit is csinálhat, attól én még nem fogom szeretni a mákostésztát.” Tény hogy a sajtó a nyilvánosság egyik formája, s mint ilyen hatalom. Ez a hatalom azonban bárki számára hozzá-

Emlékek – otthon

Varga László a Mecseki Szénbányák termelési főmérnöke igen gazdag bányászati emléktárgy gyűjteménnyel rendelkezik. Anyagának egy részét a Bányászati Múzeumnak adományozta, ám otthon lakásában is igen sok tárgyat őriz.

Óriási korszó-gyűjteményéből bemutatta a legszébbeket. Mivel itt van Pécsen a Zsolnay Gyár a Mecseki Szénbányák ajándékkorsóit ott készítik minden évben. Sajnos, ahogy a bánya sorsa rosszabbra fordult, úgy az emléktárgyak ajándékozására is egyre kevesebbet költ a vállalat. Sok emléktárgy származik Lengyelországból, ahol szintén nagy hagyományokkal bír a bányászatban az efféle kedveskedés. Varga László igen tetemes mennyiségű Dawies-lámpát is őriz vitrinjeiben. Van kiszolgált és új is, és rengeteg szimbolikus kisméretű ajándéklámpácska.

A Friemann és Wolf Lámpagyárban készültek a bányászlámpák, reklám szobrocskájuk 1922-ből származik. A függő kaspaszt még az 50-es évekig használták.

Egy kísérlet bukása

Ma, 1990-ben a vállalkozások korát éljük. Létünk fenyegetettsége egyre nagyobb, státuszunk bármikor változhat, egzisztenciális helyzetünket nem tudjuk hosszútávon bebiztosítani. A környezet nem steril körülöttünk napról napra alkalmazkodnunk kell.

A szénbányászat hosszútávú fennmaradása egyesek szerint csak valódi vállalkozás és érdekeltség formájában lehetséges, mások azt gondolják a szénbányászat egy olyan kategória, amit szabad piaci viszonyok között kezelni nem lehet, állami, kormányirányítás és tervezés alatt kell maradnia.

A helyzet még nem egyértelmű, ezért minden gondolat és tapasztalat hasznos maradhat. Érdemes utólag elgondolkodni, mérlegelni egy néhány évvel ezelőtti vállalkozási kísérlet tanulságait. Igaz, ez még steril környezetben zajlott le, és nem is volt valódi vállal-

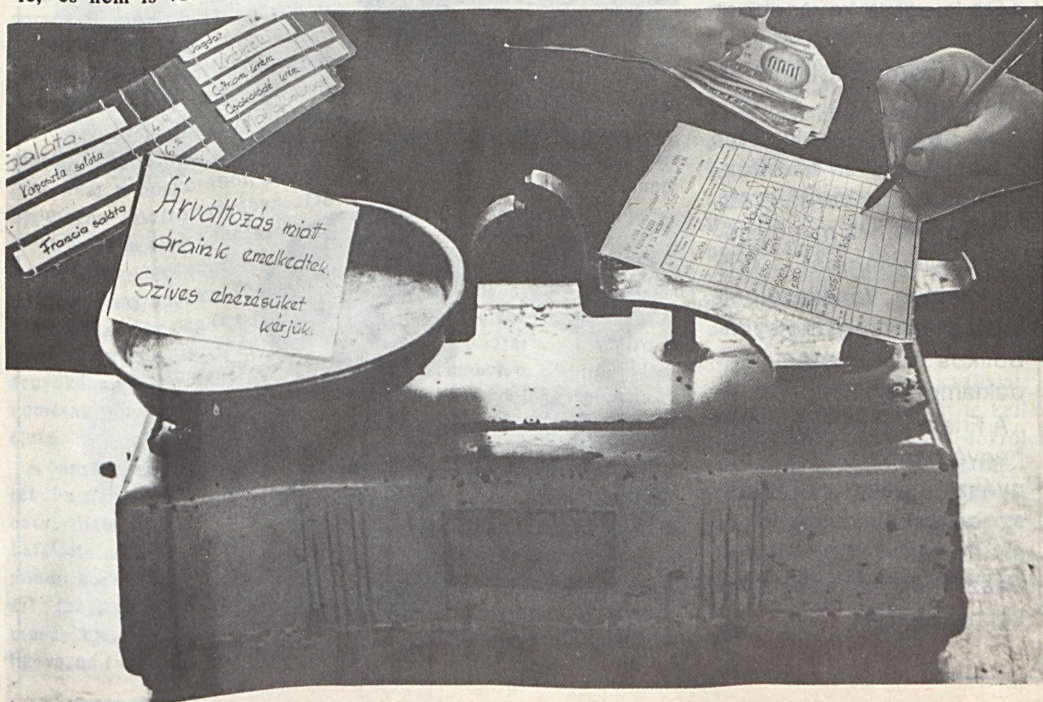
kozás, de csíráiban mutatott valamit a lehetőségekből és a buktatókból. A vizsgálatot Tóthné Pál Ágnes szociológus készítette el.

A Mecseki Szénbányák belső vállalkozási koncepciójának első megformálásakor (1985. decemberében) az eredeti elképzelés az volt, hogy a modell gyakorlati kipróbálására a Vasas Bányáüzemben kerüljön sor. Az akkoriban meghatározott program értelmében a kísérlet a bányáüzem egészére kiterjedt volna. A nagy lendülettel megindított előkészületeket az 1986. februárjában – Vasason – bekövetkezett bányakatasztrófa szakította meg. (A 11 bányász halálát okozó fejtésomlás az üzem évszázados működése során az eddigi legsúlyosabb tragédiát jelentette.) A bánya ekkor a mélyponton volt.

A belső vállalkozási kísérlet érthetően lekerült a napirendről. A bányászok biztonságérzete meg-

rendült, s csak kitartó erőfeszítéssel sikerült lassanként konszolidálni a helyzetet. A szénre azonban szükség volt, s a vezetés megoldást keresett a termelés növelésére. Mivel a túlműszakok vállalását a szakszervezet ellenezte, szóba került a folyamatos munkarend alkalmazása. Ennek bevezetésére azonban reálisan nem volt esély, ezért olyan hajtóerőt kellett találni, ami képes lendületbe hozni a bányászok termelési kedvét.

Ilyen előzmények és megfontolások után került sor 1986. decemberében brigádvállalkozási szerződés előkészítésére. 1987. januárjában az akkori vezérigazgató és a Vasas Bányáüzem egyik szocialista brigádvezetőjének aláírásával hitelesítve életbe lépett az a szerződés, amely szerint a brigádvezető által vezetett fejtési csapat az év során 290 ezer tonna szén kitermelésére vállalt kötelezettséget 32

MFT ellenében. (A csapat létszáma ekkor mintegy 110 főt tett ki.) A brigádszerződés lényegében az "egyösszegű bérutalványozás" néven közismert ösztönzési forma alkalmazására adott lehetőséget, vagyis a csapat – a munkában való részvétel kollektív megtétele alapján – a bértömeg elosztásban kapott autonómiát. A szerződésben emellett egyéb jogokat is rögzítettek: "a csapatnak jogában áll munkáját önállóan megszervezni, tagjait megválogatni, s csapaton kívüli dolgozóknak bért átadni, amennyiben azok munkája a csapat feladatának teljesítését elősegíti."

Az írott szöveg értelmében – s az alábbiakból kitűnik, hogy – a valóságban is a csapat több joggal rendelkezett, mint a szokványos bérutalványos formában dolgozó brigád tagjai. Ezzel együtt a brigádszerződés mind az érintettek számát, mind pedig a tényleges munkaszervezeti változás horderejét tekintve ugyancsak távol esik a Vasas Bányauzemben korábban tervezett belső vállalkozási modellkísérlettől. Miért lehet mégis fontos a brigád-vállalkozási szerződés tanulságait összefoglalni? Egyrészt azért, mert a vasasi tapasztalatok meglepően összecsengőek a (következő fejezetben bemutatásra kerülő) szászvári autonóm munkacsoport kísérletek eredményeivel.

Másfelől – számomra – előbbivel azonos jelentőségű az a körülmény, hogy az általam megismert csapattagok a brigád-vállalkozással kapcsolatos gyakorlati fogyatékosságokat – részben tudatosan, részben saját természetes észjárásukat követve – minduntalan a belső vállalkozási koncepcióval vetették össze. Másképpen: a belső vállalkozási modell állandó viszonyítási alapként (s ilymódon ideáltípus-

ként) rögzült a vállalkozást még csak kóstolható emberek gondolkodásmódjában. 1987-ről – két tételben 1987. júniusában egy – Kápolnyai László ipari miniszter által kezdeményezett – közvéleménykutatás kapcsán alkalmam volt interjú készíteni a vasasi brigád-vállal-

A brigádvezető előzetes véleménye röviden a pozitívumokról: a csapat teljesítménye ugrásszerűen megnőtt (november 25-re teljesítette vállalását), "... az emberek érdekeltté váltak a teljesítmény emelésében. Igen szép összegekhez juthatnak ilymódon, s megéri nekik hajtani... Most a többleteljesítményben közösen vagyunk érdekelték, s emiatt erősödött a kollektív szellem. Odafigyelünk egymásra és törődünk a másikkal. De nálunk minden nyilvánosan történik. ... gyakori viták, összefüggések előzik meg a munka kialakítását és megszervezését. Ezek megbeszélések... mindig azzal indulnak, hogy milyen hibát követtünk el és mit kell korrigálni." A vállalkozásszerű munkavégzés feltételhiányairól a brigádvezető a következőket mondta:

Komoly gondot okoz azonban a szellemi vállalkozók érdekelttségének hiánya. A mérnökök a szén fűtőértékében, a bányászok viszont a tonnában érdekeltek... mérnököket kellene alkalmazni a vállalkozásokhoz, akiknek az érdekelttsége összhangban van a bányászokéval. Nekem arra van szükségem, hogy a mérnök megtervezze a jövőt." A brigádvezető praktikus egyszerűséggel s egyszersmind türelmetlenül utal a vállalaton belüli akadályokra: "Még elég sok ellenzője van üzemem belülről a vállalkozásnak, hiszen ha így folytatjuk, felborulnak a korábbi pozíciók és hatáskörök.

Az kellene, hogy az üzemvezetőség és a vállalkozók között partnerség jöjjön létre. (Itt utalnom kell az egy évvel későbbi beszélgetésünkre, amikor is megtudtam, hogy a brigádvezető az elmúlt évben háromszor kapott fegyelmit azért, mert "olyasmiben döntött, amiben nem lett volna szabad.") Kiemelkedőnek tartom, hogy interjúalanyom már 1987. nyarán eljut a következtetésig: A jövő útja nem lehet más, mint hogy az egész üzemet a vállalkozás köré kell szervezni... Visszaút nincsen. "Az üzemem belüli feltételek biztosításán túlmenően előrelátóan felhívta a figyelmet az adóreform várható teljesítményvisszatartó hatására: "Nem szabad a vállalkozókat büntetőadóval sújtani a nagyobb teljesítményekért." Majd nyomatékkal hozzátette: "Ha miniszter lennék, akkor először lerendezném ezeket az adókérdéseket és csak azután indítanám a vállalkozáskísérleteket. Ha ez nem történne meg, akkor nyugdíjba mennék."

Utólagos értékelés 1988-ban a fent idézett brigádvezető újbóli megkeresése mellett interjú készíttettem a brigád négy – vājárként dolgozó – tagjával, továbbá az üzem műszaki gárdájából két főknásszal és egy bányamesterrel. Ezekre a beszélgetésekre természetesen gondosan összeállított interjú-vezérfonallal készültem, amellyel a brigádautonómiát jellemző fontosabb dimenziók mentén – a kísérlet kezdetétől a megkérdezés időpontjáig tartó időszak fejlődéstörténetét kívántam nyomon követni. A megkérdezettekkel való személyes találkozások során azonban rá kellett döbbennem, hogy az 1988-ban bekövetkezett változások átfűrték "prekonceptiómat.

Ebből a körülményből szükségképpen adódik, hogy beszámolómd adós marad olyan információkkal,

amelyek a brigádvállalkozás múltjának és jelenének komplex megítéléséhez tartoznak. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy a bányászok többnyire szenvedélyesen kifejtett – az egyértelmű és sommás megállapításoktól nem tartozkodó – véleményei az összkép megrajzolásához legalább olyan fontosak, mint az objektívnek tekintett tények. Általuk felvetett főbb problémacsoportok mentén. Az 1987. évi brigádszerződésre a vajúrok többnyire mint pozitív példára hivatkoztak: "A múlt évben rengeteget dolgoztunk, de megérte. ... A tavalyi szerződés jó volt. Mérei vezérigazgató a szerződés aláírása előtt 6 szerződésvariációt hozott és ezekből lehetett választani." A műszakiak másképpen vélekedtek erről az időszakról: "Az 1987-es brigádszerződés a fizikai vállalkozása volt. Kezdetben megoldatlan volt az aknászok anyagi ösztönzése, amit aztán később korrigáltak.

Az 1987-es tervhez nem lett volna elég a hétköznapi termelés, ezért hozták létre a brigádszerződést. Ez nagyon hasonló a bányában régóta használatos "snurr-ge-ding"-hez, ami kialakított bér egy adag kifejtett szénre. Tavaly olyan területen dolgozott a brigád, ahol lehetett tudni, mennyi szén van. Ebbe a brigádvállalkozásba nem lehetett belebukni."

Összefoglalva: az 1987-es brigádvállalkozás egyrészt nem tekinthető valódi vállalkozásnak, hiszen a brigád bértömegre vállalkozott, mindemellett számos vonatkozásban önállónak érezhette magát. Másfelől a szerződés a fizikai dolgozók egy csoportjára terjedt csak ki, így feszültség támadt a brigád, valamint az üzem többi fizikai és műszaki beosztású dolgozóira között.

Munkástanács- számlálgató

A Mecseki Szénbányánál mindössze egyetlen munkástanács működik Komlón. Taglétszáma is elég csekély, 76 főt számlál. A szakszervezetet persze ez is érzékenyen érinti, hiszen tagjaitak gyakorlatilag tőlük rabolták el. Viszonylag kis jelentőségük ellenére eléggé határozott követelésekkel álltak elő.

Hat pontban fogalmazták meg elvárásaikat a vezérigazgató felé. Január 1-jétől 50 %-os béremelést követelnek az infláció, a kedvezmények megvonása, a bejelentett és várható áremelések miatt. Követelik a szappanpénz emelését, a szállón lakóknak egyszeri helyett háromszori étkezési hozzájárulást. A nem központi fűtéses lakásban lakó bányászok számára állítsák vissza a szencédula intézményét.

Szeretnének betekinteni a lengyelekkel kötendő szerződés tervezetébe. Továbbá kéri a vezetést, hogy minden dolgozót érintő kérdésben időben tájékoztassák a munkástanácsot is. Hallani még olyan hangokat is, hogy bizalmatlansági indítványt szándékoznak benyújtani a vezérigazgató ellen. Noha ezek a pontok alapvetően nem különböznek a szakszervezeti irányelvektől, Komlón igen sok gondot, feszültséget oko-

zott a két szervezet egymással szembeni ellenséges jelenléte. A munkástanács élesen bírálta a szakszervezetet amiatt, hogy a BDSZ tagja. Míg 5 pontos beadványukat Csethe András vezérigazgató elutasította, mondván követeléseiket nem támasztja alá semmiféle jogosítvány, addig Komló Bányáüzemben más a helyzet. A viszály a két érdekvédelmi szerveződés között a gazdasági vezetés malmára hajtotta a vizet. Az oszd meg és uralkodj elve alapján a munkástanács is szívesen látott vendég a vezetői értekezleteken.

Noha a munkástanács csak aknászokig bezárólag képviseli a dolgozókat, a szakszervezet az adminisztratív állományt, a műszakiakat is szárnyai alatt tartja, mindkét fél jobbnak látta a vezetéssel való tárgyalások előtti egyeztetést. Úgy tűnik tudomásul kell venni, az egységes érdekvédelem ideje lejárt, újabb színes virágok ütnek fel fejüket a mezőn, jelenlétüket nem elutasítani, hanem okosan „használni” kell. Komlón elásták a csatabárdot megsejtsz az együttes, egyeztetett fellépésben rejlő lehetőségeket. No persze csak helyben oldja a feszültségeket, hiszen a nagy csaták országos érdekegyeztetés szintjén még hátravannak.

Koncesszió – bányászat – lehetőségek

A koncesszió az értelmező szótár szerint engedély, engedmény, olyan szerződés, amely alapján valamely állam üzemét, természeti kincset (kizárólagos) használatra átenged egy más államnak vagy külföldi vállalatnak. Hire koncesszióbirtokos volt Alfred Nobel a bakui olajvidéken, Armand Hammer az urál vidéken. A hazai koncessziók közül a dunántúli olajmezőkre adott, két világháború közötti amerikai tevékenység a legismertebb. Ennek nyomán létesültek az új technikát meghonosító kutak, elosztóállomások, lakótelepek. A koncessziók hosszabb időre szóló, nagymértékű jogosítványok, ezért indokolt, hogy a bányászatban is megjelenhessenek. Ma a bányászat állami monopoltévékenysége, sajátos érdekcsoportok kezelésében. A Polgári Törvénykönyv szerint a Föld méhének kincsei az állam kizárólagos tulajdonában vannak. Az államostások során üzemhalmazként összehozott bányavállalatok mint állami vállalatok illetve állami szervezetek kezelték az értékes ásványvagyonot. 1989. január elsejétől azonban az eddig csak állami szerv és gazdálkodó szervezet részére fenntartott tevékenységeket gazdasági társaságok is folytathatják, amennyiben legalább egy, a monopol tevékenységre jogosult tagjuk van. Ma egy gazdasági társaság már akkor is jogot szerezhet bányaművelésre, ha egyetlen részvénye valamelyik bányavállalat tulajdonában van.

Továbbmenve: a koncesszió működéséhez azonban olyan jogi környezetre van szükség, amely az európai szabályozáshoz illeszkedik. Ebben az a pályázó, amelyik elnyeri – bizonyos ellenszolgáltatások fejében – az állami monopoltévékenységek valamelyikét, szedi annak hasznát, de az általa létre-

hozott eszközök, a megépített építmények, a folyamatos használatot biztosító berendezések, létesítmények létrehozásuktól kezdve az állam tulajdonába kerülnek.

A hazai koncessziós törvényalkotás körülményessége miatt a külföldi tőke megjelenése csak egyetlenül tűnik fel. Azok a koncessziós tárgyalások, amelyek utak, repülőterek és az ezekkel kapcsolatos létesítmények, a mobil rádiótelefonokkal összefüggő kérdések, stb. formájában eddig előfordultak, a lehetőségekre utalnak. A koncessziós törvény megalkotása igen sokrétű előkészítést igényel. A jelenlegi javaslat szerint a koncessziós idő 5...35 év között alakul majd. A tervek azt is kimondják, hogy a bányászat, a szerencsejáték és a távközlés nem szerepel a koncessziós lehetőségek között. Mit segíthet a koncesszió a bányászatnak?

Ismert, hogy a máig üzemhalmaz-jellegű bányavállalatok korábbi működési köre kiterjedt saját és szolgáltatott felhasználói háttérrel rendelkezett. A kiegészítés nagy vasutépítkezései teremtettkék meg a patroszényi bányászatot, a közlekedésnek nagy szerepe volt a bányalétesítések kezdeményezésében akár Nógrádot, Borsodot vagy a pécsvédeki bányászatot tekintjük. A budapesti építkezések lendítették fel a tatai meg dorogi medence bányászatát többek között. A két világháború között a szénfeldolgozás színvonala nőtt, 1945 után pedig nemcsak a munkásosztály megteremtésének eszköze volt a szénbányászat, hanem egyfajta modernizációs eszköz, amely a kedvező ciklus idején munkát nyújtott, de a ciklus alatt folytatott szakmai tevékenység hiánya miatt az idők folyamán egyre terhesebb szervezetté vált – már az ott dolgozók számára is. Semmi nem bi-

zonyítja ezt jobban, mint a reformkezdeményezések önállótlan-sága, szakmai előkészítetlensége, ami sorra szült siaskókat és újabb központi támogatásokért szerveződők. A még több évig tartó kedvezőtlen időszakban a bányászat számára az önkormányzatok tevékenysége, ellátási felelőssége jelentti az egyik alapvető fennmaradási lehetőséget. Az elmúlt évtizedekben kialakult nagyméretű agglomerációi energiaellátása, távfűtés- és fűtőanyagellátása, a területen dolgozó gazdálkodó szervezetek és az adózók működésének fenntartása az önkormányzati felelősség körét érinti. Az állami üzemek csökkenő aránya, de működési feltételei megteremtése a folyamatos ellátás megvalósítása korszerű eszközökkel és rendszerben az önkormányzat, a felhasználó igénye. Koncesszió megadása ilyen esetben nem a bányászatra vonatkozhat, hanem arra az infrastrukturális szolgáltatásra, amely a bányaterméket felhasználja. A koncessziót elnyerő működteti pl. a gázszolgáltatást, ezért nyeresége egy részét visszatáplálja saját gázgyártó részlegébe, ahol üzleti alapon veszik át a költséget. A bánya így termelő-eladó egységgé válik. Már a feldolgozóművet sem engedi a koncessziótulajdonos a bánya birtokába, mert az alternatív beszerzési források (szénből) és a feldolgozómű teljeskörű kihasználása, amely más, a végterméket jobban szolgáló terméksort alakít ki, meghatározó eleme a jövedelemtermelésnek. Mindebből a bányafejlesztésnek juttatott hányad – és erre jó példa a tatabányai MÁK Rt. korábbi bányagazdálkodása – igen szigorúan minőségi meghatározottságu és a teljes – nem szelektív – kitermelési előírású. Ugyanez az elv hajdan a DGT-

nél is érvényesül, Komlón pedig nyomom követhető, hogy a villamoshálózat fejlesztésével hogyan állt arányban a kőszéntermelés. Nem véletlen ezért, hogy egyes bányamérnökök 1945-öt követően a korporatív kapitalista bányázumi szerveződésből miért siettek át az állami bányászat állami költségvetésének védelme alatt folytatott nagyívű fejlesztések kevés kockázatot ígérő formájába.

A szénbányászat sziget-jellege helyett az integrált energiapolitika a teljesítményeredelket és biztos ellátási feladatot ellátó rendszerekre építhet csak. Az árakkal elérhető energiaszabályozás mögött új nehézségek foghatnak megjelenni. Sajnos, hogy csak olyan kényszer hatására lehet remélni eredményesebb energiapolitikát, amelyben egy koncessziót elnyert, a gazdálkodásban érdekelt fél készlet nélküleges szakmai szintek elérésére, amellyel fenntartható a mindenkit érintő energiaszükséglet kellő szintű biztosságára. A koncesszió-ajánlásokat tevők a bányászati háttérre is gondolnak, foglalkoztatási távlatokat nyitva a bányászatnak.

K.B.

Gyűjtés egy kisfiú szívműtétéhez

MECSEKI BÁNYÁSZOK!
A MAGYAR VÖRÖSKERESZT
BONYHÁDI TITKÁRSÁGA

GYŪJTÉST INDIT

Szabó Dániel másfél éves
BONYHÁDI KISFIÚ ANGLIAI
SZÍVMŰTÉTJÉHEZ.

Az édesapa a Britkőüzem dolgozója. A műtéthez kérjük szíves anyagi támogatásukat!

Átutalás: OTP fiókja Bonyhád, 841-242. csekk számlaszámra, a kisfiú nevének feltüntetésével.

A befizetéseket kérjük személyesen, vagy a bizalmiakon keresztül az üzemi szakszervezeti Bizottságnál megtenni.

KÖSZÖNJÜK!

Széchenyi István és a magyar bányászat

Gróf Széchenyi István (1791-1860) a magyar gazdaságfejlesztés kiemelkedő alakja volt. A jelző, amelyet Széchenyi István nevéhez ragasztott és tankönyvi epítetthon oranszáz tett a hálás utókor, a „legnagyobb magyar”, talán a legismertebb közhely. A közhely azonban itt értékörköftök, hisz Széchenyi István szó szerint áldozott a nemzet felemelkedéséért. Tevékenységének eredménye máig meghatározó: a Vaskapu, a Lánchíd vagy a Tudományos Akadémia, hogy csak ezeket említsük, méltó emlékművei egy alkotó szellemiségnek. A mai helyzetben, amikor új modernizációs szakasz előtt áll hazánk, érdemes Széchenyi István sokoldalú törekvéseire ismét visszatérni. A modernizációs törekvések korszakokként más formában fogalmazódtak meg. Így történt ez a reformkorban is, amikor az egyik cél az volt, hogyan zárkózzunk fel a gazdaságilag fejlettebb és társadalmilag szervezettebb (polgárosodottabb) nyugati országokhoz, a centrumhoz, hogy ne kerüljünk a periféria kedvezőtlen helyzetébe.

A vita és a gyakorlat éles harc (ilyen volt Széchenyi és Kossuth vitája is) nem egyszerűsíthető le a modernizáció, a fejlődés és a tradíció hűveinek ellentétére, bár ez a probléma mindig jelen volt. Voltaképpen többnyire nem abban álltak szemben a nézetek, hogy modernizálódjon-e az ország vagy sem, hanem abban, hogy ez a modernizáció milyen legyen? Széchenyi tevékenysége a reformkorban úttörő volt. Angliai utazásai során (1815-17 majd 1822 végül 1832) politikai tájékozódása mellett a gazdaságot is alaposan tanulmányozta. Felismeri, hogy a gőzventilátoros szállítás milyen nagy jelentőségű és a közlekedés kiterjesztése milyen előnyökkel jár. Politikai végrendeletében írja: „Magyarország felemelését csak három eszökö segítheti: nemzetiség, közlekedés, más nemzetekkel való kereskedési összekapcsolás... a Duna vizét hajózással és kereskedéssel nyitni kell.” Kezdeményezésére születik meg 1829. március 13-án Bécsben az első császári és királyi Duna Gőzhajózási Részvénytársaság, a DGT. A dunai, később az aldunai hajózás és a Fekete-tengeri összeköttetés a víziszállítás gyors növekedését jelentette.

A hajózáshoz szükséges szén- és DGT az útvonalhoz közelebb eső területekről kívánta beszerezni. Így került sor a pécsi városi tanács bérbeadói ajánlatára adott válaszra, amely nyomán 1852-ben a DGT először nyert bérjogot a város erdei alatt lévő közén kitermelésére. Széchenyi István közlekedési koncepciója nyomán 1846 július 15-én nyílt meg a Pest-Vác közti vasút, a Pest-Pozsony-Bécs útvonal első szakasa. A további vasútépítések tömeges munkaalkalmakat teremtettek, egységesebbé tette a gazdaságot. 1850-ben az állam valamennyi vasúttársaságot felvásárolta, 1851 elejéig 15 ezer munkás dolgozott a vasútépítés különböző helyein. A termelés minőségi és mennyiségi fejlődése csak lassan haladt a tőkehiánnyal küszködő dunántúli és főleg magyarországi nagybirtokos arisztokraták bányáiban, illetve vasolvasztóiban. Ellenül viharosabbnak bizonyult a Bánságban, ahol a krassó-szörényi hegyvidéken a már előző kintéri uradalmat kezdetleges bányáival, vasolvasztóival az 1850-es évek elején az Osztrák Államvasúti Társaság vette át. Ez a terület rövid idő alatt a hazai nehézipar legfejlettebb bázisa lett. A DGT-ben is jelentős osztrák tőkearány volt és az egyre sűrűsödő vasúthálózatot jól kiegészítette a monopóliumot szerzett DGT tevékenysége. Széchenyi hajóépítési szorgalmazása nyomán a kezdeti néhány hajót 1851-ben már 51 hajó és 200 uszály bővítette.

A DGT Óbudán nagy hajójavítót és kikötőt épített – Angyal Ádám kezdeményezésére pár évvel ezelőtt felújították és régi felirattal látták el a hatalmas műhelyek egyikét, ma is a hajdani ipari építészeti jeles alkotását. 1852-ben megújították az alapszabályzatot, koncessziót szerzett a Mecsekben. Termelését aknák és tárók építésével segítette. 1854-től András akna és Üszög közt nyílt meg a vasút, 1857-ben megszületett az Üszög-Mohács vasúti összeköttetés – a mecsei szén a Dunáig jutott, új felvezetőhelyre a hajózással. Ezzel radikálisan csökkenthették a szén árat valamint a DGT üzemi költségét. Széchenyi közlekedési koncepciója alapján bővülő vasúthálózat a Kárpát-medence természetes kapcsolatainak megfelelően mint egy nagy legegyszerűbb bordái épültek ki az új vasutak: Szeged 1854, Temesvár és Debrecen 1857, Nagyvárád és Arad 1858, Miskolc 1859. A dunántúli vasutak Triesttel való kapcsolata 1860-tól jelentett fontos útvonalat Fiume mellett. 1849 és 1865 között 178 kilométerrel 2158 km-re nőtt a magyarországi vasúthálózat. Mindez a bányák termelésére is kihatott. 1851-ben barna és feketekőszén 1 millió 879 ezer osztrák mázsában, 1853-ban viszont már 2 millió mázsán felül termeltek ki. A Széchenyi kezdeményezte kereskedelem, szállítás, de a városi polgárság számának növekedése (fűtés, gázvilágítás, villamos világítás), az építkezések sora kedvezően hatott a szénbányászatra, amit Széchenyi angliai és franciaországi látogatásai alkalmával is fontos ipari eszközként tekintett.

A bányászat nem feledkezett el Széchenyi alkotó személyiségéről. 1920-ig 64, a bányászattal összefüggő létesítmény viselte gróf Széchenyi István nevét. Pécbányatelepen a DGT rekonstrukciós programja keretében 1914-től mélyített akna viseli a gróf Széchenyi István nevét. Melliszobra, amely előbb a felolvasóban, 1920-1946 közt az üzemvezetői irodában volt, ma már nincs meg. Nevét és szellemét azonban hirdeti ma is az akna és a hozzá tartozó emlékek serege: a műszaki alkotómunka és a bányászat mindennapi küzdelme az éltető szénéért.

Nem vagyok szent, de azért Borbálának hívnak

Esküszünk, esküszünk, hogy munkásörök tovább nem leszünk

A főcsatlós

Fotó: Tóth László

JELZÉSREND

ÜZEMI

MINŐSÉG

JELZÉSEK

JELZÉSEK

ETAGEVÁLTÁS

MEDŐ

LE

TEHER

... FEL

... SZEMÉLY

... VÉSTJELZÉSEK

... ÓVATOS

... ÁLLJ

... VÉST